

DOBAR POSAO U OSIJEKU

Osijek postaje primjer u odvojenom sakupljanju otpada zahvaljujući cjelovitom sustavu, povlačenju europskih sredstava, inovativnim rješenjima i kontinuiranoj edukaciji građana

S KONFERENCIJE zaGOspodarimo OTPADOM

Interaktivna konferencija okupila je gotovo 600 sudionika, s ključnom porukom da Hrvatska u sljedeće dvije godine mora poduzeti odlučne korake i nužne reforme ako želi ostvariti zadane ciljeve

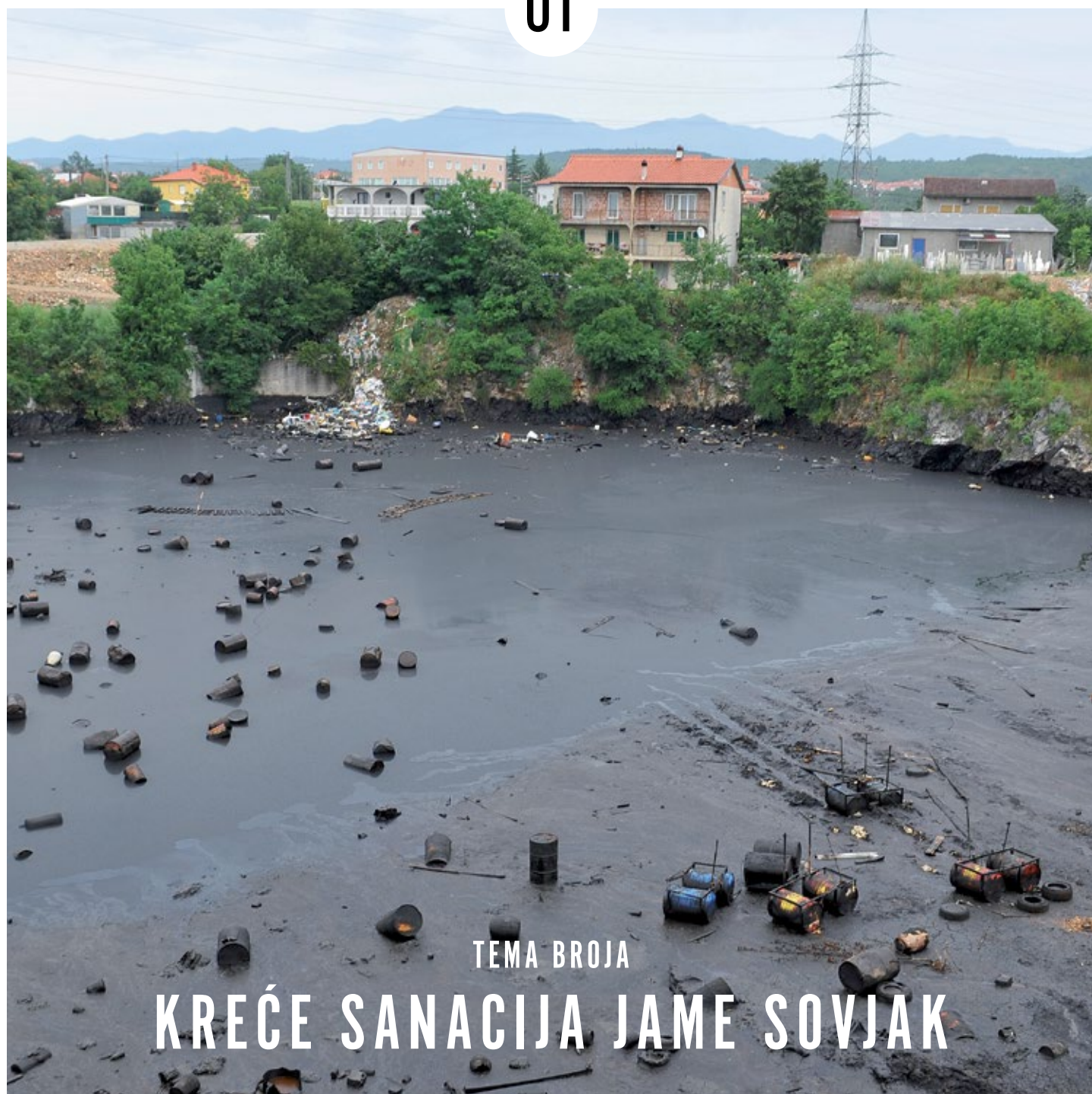
UPOZNAJTE NAS

Samostalna služba – posredničko tijelo razine 2 pri Fondu okuplja 85 zaposlenika koji trenutno rade na više od 1.500 aktualnih projekata koji se provode u cijeloj Hrvatskoj

F O N D Z I N

Magazin Fonda za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost

01

TEMA BROJA

KREĆE SANACIJA JAME SOVJAK

**Naknade
koje plaćaju
onečišćivači
okoliša**

**Sredstva
iz europskih
fondova**

FOND ZA ZAŠTITU OKOLIŠA I
ENERGETSKU UČINKOVITOST

**Sufinanciranje
projekata
zaštite okoliša**

KOMUNALNA OPREMA,
SANACIJA ODLAGALIŠTA,
IZGRADNJA RECIKLAŽNIH
DVORIŠTA I SORTIRNICA

**Sufinanciranje
projekata
zaštite prirode**

PROJEKTI ZAŠTITE BIOLOŠKE I
KRAJOBRAZNE RAZNOLIKOSTI,
PROJEKTI U NACIONALNIM
PARKOVIMA I PARKOVIMA PRIRODE

**Sufinanciranje
projekata
energetske
učinkovitosti
i obnovljivih
izvora energije**

ENERGETSKA OBNOVA ZGRADA I
OBITELJSKIH KUĆA, E-MOBILNOST

**Upravljanje
sustavom
gospodarenja
posebnim
kategorijama
otpada**

**Zajedničko
ulaganje u budućnost**

VIŠE INFORMACIJA NA www.fzoeu.hr

4
UVODNIK

6
NOVOSTI

TEMA BROJA
10 JAMA SOVAK

Kreće sanacija crne točke visokoonečišćene
opasnim otpadom

15
KOLUMNA ANDREJA PETRAKA

NISAM ZA BACIT'
OSIJEK 16

Cjelovit sustav, povlačenje europskih sredstava,
inovativna rješenja i kontinuirana edukacija
građana samo su neke od aktivnosti kojima
Osijek postaje primjer u odvojenom sakupljanju
otpada drugim gradovima u Hrvatskoj, ali i šire

18
NISAM ZA BACIT'
ZA LIJEPU NAŠU

21
MI TO MOŽEMO

28
ZELENA EKONOMIJA
KONFERENCIJA
"zaGOspodarimo otpadom"

36
EKORPORATIVNO

40
UPOZNAJTE NAS

42
EDUKATIVNO ZABAVNE STRANICE

S A D R Ž A J

I M P R E S S U M

FONDZIN
časopis Fonda za zaštitu okoliša i energetske
učinkovitost

IZDAVAČ
Fond za zaštitu okoliša i energetske
učinkovitost
Radnička cesta 80, 10000 Zagreb

GLAVNI UREDNIK
Dubravko Ponoš, direktor

UREDNIČKI KOLEGIJ I SURADNICI
Anamarija Brstilo
Marina Bujan
Ante Gugelj,
Romeo Ibrišević
Sunčana Matić
Ratko Mavar
Andrej Petrak
Ojdana Rajić Azinović
Lidija Tošić

AUTOR FOTOGRAFIJE NA NASLOVNICI
Romeo Ibrišević

©2018. Fond za zaštitu okoliša i energetske
učinkovitost. Sva prava pridržana.
Za umnožavanje u bilo kojem obliku,
iznajmljivanje, priopćavanje javnosti u bilo
kojem obliku uključujući internet, kao i
prerađivanje na bilo koji način bilo kojeg
dijela ili ove publikacije u cijelosti, potrebno je
zatražiti pisano dopuštenje nositelja prava.

Novo ime, novo ruho i pregršt novog sadržaja – tako bismo vrlo jednostavno mogli sažeti koncept Fondzina, novog-starog časopisa Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitosti čiji prvi broj upravo držite u rukama. Osnovna je namjena našeg časopisa ostala ista – informirati sve vas, naše ključne dionike, o aktivnostima i projektima koje provodimo te potaknuti na razmišljanje i primjenu provjerenih i funkcionalnih rješenja koja su se pokazala učinkovita u pojedinim područjima. Časopis ćemo tako odaslati na više od tisuću adresa istaknutih pojedinaca, organizacija i institucija u području gospodarenja otpadom, energetske učinkovitosti i zaštite okoliša.

A zaista imamo što i reći. U području zaštite okoliša i prirode, energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije u Hrvatskoj događaju se uzbudljive stvari. Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitosti upravo u ovim trenucima korača prema svojoj skoroj 15. godišnjici postojanja, a u godini koja je na isteku postignuto je puno toga, s velikom perspektivom i značajnim planovima u razdoblju koje je pred nama. Postigli smo financijsku stabilnost te počeli aktivnije raditi i na prihodovnoj strani. Proveli smo brojne promotivne kampanje u cilju informiranja naših obveznika o njihovim obvezama, ali i građana o načinima na koje oni mogu dati svoj doprinos. Jedna je od takvih kampanja „Za ljepšu našu!“ s pamtljivim sloganom „Nisam za baciti!“ o kojoj možete više pročitati u ovom broju Fondzina. Uložili smo i mnoga znanja i resurse u jačanje mehanizama povlačenja sredstava iz europskih fondova, ostvarivši prolaznost na natjecajima iznad 95 posto. Nastavljamo s aktivnostima u području uspostave cjelovitog sustava gospodarenja otpadom, nastojeći u svim jedinicama lokalne i regionalne samouprave partnerskim odnosom postići visoke stope odvojenog prikupljanja otpada. U tome nam uvelike pomaže jačanje suradnje s Ministarstvom zaštite okoliša i energetike na čelu s ministrom Tomislavom Čorićem, uslijed čega su se aktivnosti pokrenule i intenzivirale. Tako se putem javnih poziva sufinanciraju mnogi projekti gospodarenja otpadom, poput izgradnje reciklažnih dvorišta, različitih edukacija, nabave spremnika za odvojeno prikupljanje otpada ili sanacije odlagališta.

Fond je provedbeno tijelo i za sve projekte energetske učinkovitosti u zgradarstvu i značajna stručno-tehnička pomoć onima koji svoje projekte prijavljuju na javne pozive na kojima je sufinanciranje osigurano iz europskih izvora. Zbog toga pozdravljam suradnju s Ministarstvom graditeljstva i prostornoga uređenja i ministrom Predragom Štromarom. Ove je godine interes za energetske obnovu javnih zgrada bio toliki da je premašio dostupan novac pa će se s drugom fazom nastaviti iduće godine, a u pripremi je još natječaja koji će osigurati kontinuirani rast hrvatske građevinske industrije u sljedećih nekoliko godina.

Realizaciju ugovorenih projekata prati Fondovo Posredničko tijelo razine 2, a kako je među vama čitateljima velik broj onih koji s njima svakodnevno surađuju, upravo smo njih odlučili predstaviti u ovom broju i dodatno vam približiti njihovu svakodnevicu. Brojka od preko 1.500 projekata kojima trenutačno upravljaju zaista je impresivna, a u sljedećoj je godini jedan osobito važan strateški projekt pred njima. Fotografija na naslovnici zasigurno je u vama izazvala brojne emocije, a mi se nadamo da vas je potaknula i na razmišljanje. Takav prizor crne jame Sovjak u okolici Rijeke uskoro više neće biti moguće snimiti jer je konačno došao red na projekt sanacije tog odlagališta opasnog otpada, a ponosan sam što smo za njega uspjeli osigurati europska sredstva. Više o projektu možete pročitati u ovom broju časopisa, a saznat ćete i što predstavnici lokalnog stanovništva misle o projektu sanacije te kakvu infrastrukturu priželjkuju na tom mjestu jednom kad sanacija dođe svom kraju.

Svijetli primjer učinkovitog i dobro uspostavljenog sustava odvojenog sakupljanja otpada u ovom nam broju dolazi iz Osijeka te se nadamo da će osječki Unikom i druge gradove potaknuti na slične napore kako bi ostvarili ekološke, ali i financijske koristi u svojoj zajednici. Da promjena kreće od samih sebe, najbolje zna Marko Capek, ekološki aktivist koji živi filozofiju *zero waste* i za vas ima niz praktičnih savjeta uz čiju primjenu i vi možete napraviti korak dalje u smanjenju otpada i očuvanju okoliša. A što se sve može dogoditi kad se pojedinci ujedine, pokazuje nam primjer Jele Barabe iz Dubrovnika, koja je okupila svoje susjede u projektu energetske obnove zgrade i tako osigurala dugoročnu uštedu energije i novo ruho njihovom domu. No, da ne bi sve ostalo na pojedincima, brinu se odgovorne kompanije koje svojim primjerom pokazuju na koji se način sljubljuju poslovna učinkovitost i odgovorno ponašanje prema okolišu pa tako u ovom broju predstavljamo dobre prakse koje provode Coca-Cola i HEINEKEN Hrvatska.

Neka vas stranice koje su pred vama inspiriraju, motiviraju i potaknu da, osobito u ovo doba godine kad donosimo odluke i mijenjamo navike, u sljedećoj godini uložite još više truda u brigu o okolišu. Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitosti u tome će vam rado pomoći i biti partner na putu ka održivom i odgovornom ponašanju prema prirodi.

Dubravko Ponoš, mag. ing. el.
direktor Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitosti

foto: Ratko Mavar

U RAD PUŠTENA PRETOVARNA STANICA „TRESKAVAC“ NA OTOKU KRKU

Nova pretovarna stanica omogućit će da se dio otpada koji se ne može reciklirati odveze na zbrinjavanje u regionalni centar na Marišćini, čime će se steći uvjeti za zatvaranje krčkoga odlagališta. Na lokaciji Treskavac i dalje će se provoditi samo mehaničko-biološka obrada otpada sa sortirnicom i kompostanom, u kojima se obrađuje odvojeno prikupljeni otpad.

Krčka pretovarna stanica investicija je vrijedna 7,5 milijuna kuna, od kojih je 4,6 milijuna kuna osigurao Fond, a preostali iznos krčke jedinice lokalne samouprave.

U krčki model gospodarenja otpadom do sada je uloženo 90 milijuna kuna, a investicijski ciklus dovršit će se s tri još iznimno važna projekta – rekonstruirat će se postojeća kompostana te nabaviti podzemni spremnici i dva specijalizirana kamiona za prikupljanje otpada.

FONDOV PANEL O CIRKULARNOJ EKONOMIJI NA WMF 2018

Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost sudjelovao je na ovogodišnjem, 11. izdanju Weekend Media Festivala u Rovinju održavši panel o cirkularnoj ekonomiji. O glavnim pogodnostima ovog modela govorili su Dubravko Ponoš (FZOEU), Aleksandra Anić Vučinić (Geotehnički fakultet Varaždin) i Sandra Vlašić (Terra Hub Croatia). Postoje mnogobrojni pozitivni primjeri primjene načela cirkularne ekonomije diljem Europe, a Europska unija sve više definira i zaokružuje zakonodavni okvir za uspješnu provedbu i primjenu modela cirkularne ekonomije kao okosnice pametnog i održivog rasta unutar Strategije Europa 2020.

Europska unija 2018. godine donijela je nova pravila za pretvaranje otpada u resurs, poticanje inovacija i promjena prema kružnom gospodarstvu.

USKORO POČINJE OBNOVA BJELOVARSKJE OPĆE BOLNICE

Ugovor o sufinanciranju projekta vrijednog 8,2 milijuna kuna potpisali su direktor Fonda za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost Dubravko Ponoš i ravnatelj bolnice dr. Ali Allouch. U sklopu obnove uredit će se zgrada Ginekologije, ambulanta Opće medicine, Dispanzer za žene i popratni odjeli, kao i zgrada Stomatologije. Obnova ovih zgrada donijet će brojne prednosti, od bolje kvalitete zraka i ugodnosti prostora, do smanjenja potrebe za grijanjem ili hlađenjem.

Prema podacima Fonda, Bjelovarsko-bilogorska županija druga je u Hrvatskoj po povlačenju EU sredstava za projekte energetske obnove, a na posljednjim natječajima odobreno je 80,6 milijuna kuna europskih sredstava za obnovu 25 vrtića i škola.

FOND NA LIDEROVOJ KONFERENCIJI „ENERGETSKA BUDUĆNOST HRVATSKE“

Održana je 7. Liderova konferencija o energetici, pod nazivom „Energetska budućnost Hrvatske: kako se uključiti u energetska razvoja Hrvatske“. U sklopu konferencije među nizom predavanja održan je i okrugli stol na temu „Hrvatska između sigurnosti i zelene budućnosti“, na kojem je sudjelovala zamjenica direktora Fonda za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost Alenka Košiša Čičin-Šain koja je tom prilikom najavila da će ove godine Fond poticati korištenje obnovljivih izvora energije građanima s ukupno 12 milijuna kuna. Uz to, očekuje se da bi do kraja godine mogli biti stvoreni preduvjeti za raspis natječaja za energetska obnova obiteljskih kuća, vrijedan oko 30 milijuna eura, namijenjen povećanju energetske učinkovitosti.

Fond trenutno ima ugovoreno 1,33 milijarde kuna u energetska obnovi javnih zgrada i stambenog sektora.

HSZG IMENOVAO DIREKTORA FONDA AMBASADOROM KAMPANJE ADVANCING NET ZERO U HRVATSKOJ

Upravni odbor Hrvatskog savjeta za zelenu gradnju, koji je dio Svjetskog savjeta za zelenu gradnju s 26.000 članova iz 76 država na 6 kontinenta, imenovao je direktora Fonda Dubravka Ponoša hrvatskim ambasadorom kampanje Advancing Net Zero. Tom se kampanjom nastoji maksimalno povećati nastojanja u ograničavanju globalnog zagrijavanja na manje od 1,5°C, drastično smanjujući operativne emisije stakleničkih plinova koje stvara sektor zgradarstva. **Kampanja Advancing Net Zero postavlja izazov pred tvrtke, gradove, države i regije da do 2030. dosegnu neto nulte emisije ugljičnog dioksida u svojim portfeljima zgrada i zagovara da sve građevine budu neto nulte potrošnje energije i emisije stakleničkih plinova do 2050. godine.**

FONDOV PROJEKT „ZAŠTITA I OČUVANJE BIJELE RODE“

Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost već jedanaestu godinu provodi projekt „Zaštita i očuvanje bijele rode“ koji je u tom razdoblju sufinancirao s oko 1,5 milijuna kuna i čiji je cilj očuvanje bijele rode, sela i prostora u kojima one obitavaju. U sklopu projekta ove je godine prijavljeno 517 gnijezda na području 11 županija. Gnijezda bijelih roda često se nalaze na krovovima kuća ili drugih objekata pa se njihovim vlasnicima isplaćuje naknada u visini od 700 kuna po gnijezdu za očuvanje prostora i biološke raznolikosti. Ukupna je vrijednost projekta oko 360 tisuća kuna, od čega je udio sufinanciranja Fonda 50 posto, dok preostalih 50 posto iznosa snose županije.

Bijela roda jedna je od najpopularnijih ptičjih vrsta u Hrvatskoj, čemu je uvelike pridonijela i ljubavna priča poznatog para roda Klepetana i Malene.

SMANJITE TROŠKOVE GRIJANJA

Fondov javni poziv za sufinanciranje sustava za korištenje obnovljivih izvora energije u obiteljskim kućama traje još do kraja ove godine i idealna je prilika za dobivanje poticaja u rasponu od 40 do 80 posto za nabavu i ugradnju kotlova na biomasu i dizalica topline. Sustavi grijanja i hlađenja koji koriste obnovljive izvore energije ekološki su puno prihvatljiviji, a s obzirom na to da troškovi za grijanje u hrvatskim kućanstvima predstavljaju i do 75 posto ukupnih režijskih troškova, donose i znatne uštede.

Za sufinanciranje se mogu prijaviti vlasnici ili suvlasnici obiteljskih kuća koje su zakonite, u kojima je više od 50 posto površine namijenjeno za stanovanje te imaju najviše 3 stambene jedinice ili građevinsku bruto površinu do 600 četvornih metara.

Sastanak u povodu završetka radova na sanaciji

FOND S 13,7 MILIJUNA KUNA SUFINANCIRAO SANACIJU ODLAGALIŠTA SVETI JURAJ

Sanacija odlagališta neopasnog otpada Sveti Juraj pored Senja uspješno je dovršena sredinom ove godine nakon devet mjeseci sanacijskih radova. Tijek sanacije odlagališta Sveti Juraj bio je iznimno zahtjevan i izazovan projekt jer se samo odlagalište nalazi unutar granica parka prirode i blizine obale Velebitskog kanala.

Ukupna je vrijednost izvedenih radova 17,3 milijuna kuna, pri čemu je Grad Senj sudjelovao s oko 3,6 milijuna kuna, a Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost s oko 13,7 milijuna kuna.

BESPOVRATNA SREDSTVA ZA IZRADU STUDIJSKO-PROJEKTNE DOKUMENTACIJE ZA CGO ZAGREB

Potpisan je ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava za projekte koji se financiraju iz Kohezijskog fonda u financijskom razdoblju 2014.-2020. godine. Tim je Ugovorom osigurano 25,5 milijuna kuna, odnosno 85 posto bespovratnih sredstava EU za izradu sve potrebne dokumentacije, kako bi se izgradnja CGO Zagreb mogla prijaviti na sufinanciranje iz fondova Europske unije.

IZDVOJENO: Centri za gospodarenje otpadom, osobito zagrebački s obzirom na veličinu područja, posljednja su i vrlo važna karika u lancu kreiranja sustava kružne ekonomije.

RECIKLAŽNA DVORIŠTA U LUBREGU, DUGOM SELU I SVETOM IVANU ZELINI

Tijekom jeseni otvorena su nova reciklažna dvorišta u Ludbregu, Dugom Selu i Svetom Ivanu Zelini. Projekt vrijedan 5,5 milijuna kuna na operativnoj je razini u Ludbregu provodilo Fondovo Posredničko tijelo razine 2, a sufinanciran je iz europskog Kohezijskog fonda. Izgradnja reciklažnog dvorišta u Dugom Selu sufinancirana je kroz Operativni program Konkurentnost i kohezija te je Dugo Selo za to dobilo 3 milijuna kuna iz Kohezijskog fonda, a ostatak od oko pola milijuna kuna osiguran je iz gradskog proračuna. Ukupna vrijednost projekta u Svetom Ivanu Zelini bila je 2,5 milijuna kuna, pri čemu su bespovratna sredstva iz Kohezijskog fonda iznosila 2 milijuna kuna, što je čak 85% prihvatljivih troškova, dok su sredstva Grada Sveti Ivan Zelina iznosila nešto više od 350 tisuća kuna.

Trenutno je u provedbi više od 80 ugovora za izgradnju reciklažnih dvorišta ukupno vrijednih oko 283 milijuna kuna, od kojih je oko 205 milijuna kuna osigurano preko fondova Europske unije.

FOND U NACIONALNE PARKOVE I PARKOVE PRIRODE ULOŽIO 136 MILIJUNA KUNA

Direktor Fonda za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost Dubravko Ponoš sudjelovao je na konferenciji „Parkovi Hrvatske i turizam“, prilikom čega je naglasio: „Zaštita biološke i krajobrazne raznolikosti te ulaganje u programe koji pridonose razvoju i održivosti naših nacionalnih parkova i parkova prirode visoko su na ljestvici Fondovih prioriteta. To dokazuje i preko 136 milijuna kuna odobrenih za realizaciju projekata koji pridonose zaštiti ekosustava, ali i unapređenju posjetiteljske infrastrukture u parkovima.“

Hrvatska je jedna od najbogatijih zemalja Europe po biološkoj raznolikosti, a prema europskoj ekološkoj mreži EM Natura 2020 ima skoro 37 posto kopna koje je pod zaštitom. U proteklih šest godina 8 nacionalnih parkova i 11 parkova prirode Hrvatske posjetilo je oko 17,4 milijuna turista, od čega samo prošle godine oko 4 milijuna turista.

FOND U SURADNJI S NORVEŠKOM POKREĆE NOVI PROGRAM SUFINANCIRANJA VRIJEDAN 20 MILIJUNA EURA

Fond je okupio četrdesetak stručnjaka iz raznih područja kako bi kroz razmjenu iskustava i mišljenja odredio teme kojima će se baviti novi program Energija i klimatske promjene, vrijedan 20 milijuna eura. Sudionici su razgovarali o brojnim temama, između kojih su istaknuli najveće izazove energetske učinkovitosti, s posebnim osvrtom na sektor zgradarstva. Osim toga, posebna je pažnja bila posvećena potencijalima geotermalne i hidroenergije te tematici sigurnosti opskrbe energijom na otocima.

Nositelj programa bit će Fond, a sa 17 milijuna eura sufinancirat će ga Norveška, Island i Lihtenštajn kroz financijske mehanizme Europskog gospodarskog prostora.

PROJEKT IZGRADNJE TURISTIČKOG PRISTANIŠTA SAKADAŠ U PARKU PRIRODE KOPAČKI RIT

Osnovni je cilj projekta, čija je provedba najavljena do 2021. godine, povećanje broja posjetitelja educiranih o prirodnoj baštini Kopačkog rita. U sklopu aktivnosti planirana je izgradnja i opremanje nove posjetiteljske infrastrukture unutar parka, novo pristanište s pontonskim sustavom koji se prilagođava vodostaju područja te osiguravanje bolje dostupnosti posjetiteljskim sadržajima, osobito osobama s invaliditetom.

U budućnosti se očekuje pokretanje projekta obnove dvorca Tikveš, koji je također prijavljen za sufinanciranje EU i za koji je Fond osigurao gotovo 5 milijuna kuna.

SREDSTVA EUROPSKE UNIJE ZA PILOT PROJEKT UVOĐENJA NAPREDNIH MREŽA

Hrvatska elektroprivreda dobila je 150 milijuna kuna bespovratnih sredstava iz Europskog fonda za regionalni razvoj za projekt čija je glavna svrha informatizacija dijela distribucijske mreže električne energije kako bi se stvorili tehnički preduvjeti za širu integraciju obnovljivih izvora. Ukupna je vrijednost projekta 229 milijuna kuna, dok vrijednost prihvatljivih troškova iznosi 176,4 milijuna kuna od čega je najviši mogući udio bespovratnih sredstava iz Europskog fonda za regionalni razvoj 85 posto. Razvoj pametnih mreža jedan je od najvažnijih trendova u današnjoj energetici, a upravo pametne mreže mogu osigurati dugoročnu održivost elektroenergetskog sustava uz očuvanje okoliša.

Pilot projektom bit će obuhvaćeno 24 tisuće kućanstava u Hrvatskoj koja će biti povezana naprednim mrežama, što će krajnjim korisnicima donijeti značajne uštede.

CROATIA WASTE EXPO 2018

Održano je sedmo izdanje Croatia Waste Expoa koji je tematski bio posvećen cirkularnoj ekonomiji i gospodarenju ambalažnim otpadom. Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost sudjelovao je na ovom događanju te najavio objavu natječaja za nabavu spremnika za odvojeno prikupljanje otpada vrijedan oko 370 milijuna kuna. Raspravljalo se i o novoj direktivi vezanoj za plastični otpad te depozitnom sustavu prikupljanja ambalaže koji Europa promovira, a koji u Hrvatskoj postoji već dvanaest godina. **Do 2020. godine trebalo bi se razvrstavati 50 posto otpada u kućanstvima.**

FONDOV NATJEČAJ „RECIKLASIČARI – ZA LJEPŠU NAŠU!“

Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost u suradnji s Ministarstvom zaštite okoliša i energetike provodi ekološki edukativno-glazbeni natječaj za djecu i mlade. Ove je godine Fond pripremio posebno kreativan zadatak za sve natjecatelje – izradu glazbenih instrumenata od različitih vrsta otpada, poput papira, stakla, metala, plastike i tekstila. Izabrano je 30 najboljih radova koji su nagrađeni edukativnim radionicama, dok su autori triju najbolja rada osvojili i jednodnevne izlete. Pobjednici natječaja simbolično su proglašeni na Svjetski dan zaštite okoliša.

Na natječaj se prijavilo više od 100 osnovnih i srednjih škola iz cijele Hrvatske.

JAMA SOVJAK

Kreće sanacija crne točke visokoonečišćene opasnim otpadom

foto: Romeo Ibrišević

Jama Sovjak crna je točka visokoonečišćena opasnim otpadom smještena na rubnom dijelu naselja Marinići u Općini Viškovo u Primorsko-goranskoj županiji. Od središta grada Rijeke udaljena je oko 7 kilometara, dok je od područja Grada Kastva dijeli oko 1.300 metara. Od jame do morske obale ima oko 4 kilometra, a od granice s Republikom Slovenijom udaljena je oko 10 kilometara. Prostor jame Sovjak korišten je u razdoblju od 1956. do 1990. godine kao odlagalište opasnog otpada za potrebe industrije, uglavnom područja grada Rijeke te djelomično i iz Slovenije. Tijekom prvih deset godina jama se koristila isključivo za odlaganje kiselog katrana koji je nastajao kao otpad u rafineriji tijekom proizvodnje maziva, motornih ulja i asfalta. Da bi se ovaj otpad učinio mobilnim i s mogućnošću crpljenja, zagrijavan je na 80 °C u rafineriji i prevožen u cisternama što je prije moguće do otpadne jame gdje je zbog svojih svojstava, formirao čvrst i nepokretan sloj tzv. tvrdi katran. Kasnije su uz katran, iako u znatno manjim količinama, odlagane i druge vrste opasnog otpada, kao što su otpadni katran iz koksare, acetilenski mulj iz brodogradilišta, sirova nafta i naftni proizvodi iz spremnika, ostaci ulja, razni petrokemijski otpad, otpadne vode iz spremnika za čišćenje, otapala, otpadna ulja za rezanje i roba loše kvalitete od carinskih službi.

NEPLANSKA IZGRADNJA DOVELA JE DO IZGRADNJE NASELJA U NEPOSREDNOJ BLIZINI ODLAGALIŠTA

Prostor oko jame danas je urbaniziran i najbliže su kuće udaljene samo 30-ak metara. Područje oko jame, površine 9.895 m², ograđeno je žičanom ogradom visokom oko dva metra, dok je sa sjeverne strane jame 1985. godine izgrađen betonski potporni zid radi povećanja volumena za opasni otpad te sprečavanja prelijevanja otpada iz jame.

UKUPNA VRIJEDNOST PROJEKTA IZNOSI 377,2 MILIJUNA KUNA

U Planu gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje do 2022. godine kroz Strategiju gospodarenja otpadom Republike Hrvatske crne točke definirane su kao lokacije u okolišu visokooperećene otpadom nakon dugotrajnog neprimjerenog gospodarenja proizvodnim (tehnološkim) otpadom. Ministarstvo zaštite okoliša i energetike je u IPA Operativni program „Zaštita okoliša“ (OPZO) uključilo i projekt tehničke pomoći za izradu dokumentacije za sanaciju jame Sovjak. Provedba radova same sanacije lokacije visokoonečišćene otpadom Sovjak planirana je kao velik projekt za sufinanciranje iz fondova EU te je uvrštena u Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitosti je sa svoje strane najprije pokrenuo izradu dokumentacije lokacije, u travnju 2015. godine predan je zahtjev za provođenjem postupka procjene utjecaja na okoliš, a u siječnju 2016. godine ishoden je Rješenje o procjeni utjecaja na okoliš. Izrađen je idejni projekt i podnesen je zahtjev za ishodjenje lokacijske dozvole kod nadležnog Ministarstva. Sporazum o suradnji na provedbi projekta Sanacija lokacije visokoonečišćene otpadom Sovjak potpisan je između Općine Viškovo i Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitosti u svibnju 2018. godine. Preduvjet Općine Viškovo za potpisivanje bio je usvajanje svih prihvatljivih prijedloga koje je predložila Općina, a dogovoreno je i da će se dodatne mjere zaštite još detaljno razraditi i kroz dokumentaciju o nabavi za projektiranje i izvođenje radova na sanaciji jame Sovjak natječaj za izvođača radova te da će u izradi iste dokumentacije sudjelovati i predstavnici Općine. Radi ispunjavanja svih pretpostavki za uspješnu prijavu projekta na EU sufinanciranje Fond je s Općinom Viškovo, kao i s komunalnim društvom Čistoća d.o.o. Rijeka potpisao i ugovor o pravu građenja, kao i tripartitni sporazum kojim se definira njihova međusobna suradnja na ovom projektu. Time je projekt ujedno prijavljen i na sufinanciranje iz EU fondova, s predviđenom vrijednosti projekta od 49,6 milijuna

NOSITELJ ZAHVATA SANACIJE JE FOND ZA ZAŠTITU OKOLIŠA I ENERGETSKU UČINKOVITOST, KOJI JE UZ EU SUFINANCIRANJE VEĆ ISHODIO SVE POTREBNE DOKUMENTE I AKTE TE JE UJEDNO OSIGURAO DODATNIH 15% SREDSTAVA ZA PROVEDBU PROJEKTA

„Radi se o zahtjevnom poslu, radovi će se provoditi u neposrednoj blizini kuća i zato ćemo kod odabira izvođača radova inzistirati na maksimalnom poštivanju mjera zaštite. Intenzivirat će se i komunikacija s lokalnim stanovništvom te ih kontinuirano informirati o tijeku sanacije.“

Dubravko Ponoš, direktor Fonda

U razdoblju od 1987. do 2007. godine proveden je niz istraživanja radova na lokaciji.

Od jame do morske obale ima oko 4 kilometra, a do središta grada Rijeke oko 7 kilometara.

„Svjedočimo jednom od najvažnijih trenutaka u zaštiti okoliša u Hrvatskoj, u sanaciji jame koja desetljećima ugrožava kvalitetu života ljudi i negativno utječe na okoliš ovoga kraja. Drago mi je stoga što smo zajedničkim snagama omogućili da se ovaj problem konačno krene rješavati“

Tomislav Čorić, ministar zaštite okoliša i energetike.

eura (377,2 milijuna kuna), od čega bi EU iz Kohezijskog fonda sufinancirala 85 posto (oko 42,2 milijuna eura, odnosno 320,6 milijuna kuna), a Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost osigurao 15 posto (oko 7,4 milijuna eura, odnosno 56,57 milijuna kuna). Nakon evaluacije projektnog prijedloga Ministarstvo zaštite okoliša i energetike donijelo je krajem lipnja 2018. godine Odluku o EU sufinanciranju te za ovu namjenu odobrilo Fondu sredstva iz Kohezijskog fonda. Fond će provesti otvorene postupke javne nabave za realizaciju cjelokupnog projekta, a oni se odnose na odabir izvođača za projektiranje i nadzor radova, odnose s javnošću i vidljivost, nadzor i tehničku pomoć. Uz to, radit će se i na ubrzanju rješavanja dovršetka državne ceste D427 koja mora biti završena prije početka radova.

DVADESET GODINA ISTRAŽNIH RADOVA

U razdoblju od 1987. do 2007. godine proveden je niz istražnih radova na lokaciji. Rezultati iz 2007. godine pokazali su količinu otpada od oko 150.000 m³, raslojenu u četiri sloja različitih fizikalno-kemijskih karakteristika – sloj plivajućih ugljikovodika, sloj otpadne vode, sloj mekog katrana i taloga i sloj tvrdog katrana. U svibnju 2014. godine provedeni su dodatni istražni radovi kroz šest bušotina do dubine tvrdog katrana s ciljem određivanja svojstva otpada prisutnog na lokaciji, uvida u promjene u odnosu na prethodna istraživanja i procjene količine svakog sloja. Laboratorijska analiza uzoraka pokazala je da postoji izrazita nehomogenost odloženog otpada u jami, što je posljedica odlaganja različitih vrsta otpada po cijeloj jami, ali i same konfiguracije jame. Utvrđeno je da model otpada odloženog i raspoređenog u jednolikim horizontalnim slojevima ne odgovara u potpunosti sadašnjem stanju otpada, što se posebno odnosi na sloj plivajućih ugljikovodika i podpovršinski sloj otpadne vode za koje se može zaključiti da su pomiješani ili da je voda prisutna samo u nekim dijelovima jame u obliku tzv. volumnih džepova. Rezultati isto tako ukazuju da, u odnosu na prethodne istražne radove, nije došlo do značajnijih promjena fizikalno-kemijskog sastava otpada u jami, odnosno ulaznih parametara na osnovi kojih je rađen prijedlog odgovarajućih metoda sanacije i projektna dokumentacija.

„Sanacija neće biti ni jednostavna, ni laka, ni ugodna, no naša je odgovornost i obaveza iskoristiti mogućnost korištenja EU sredstava koje su nam pružene kako bi jednom zauvijek ovaj ekološki problem trajno uklonili. Na ovaj način ćemo budućim generacijama ovaj vrijedan prostor ostaviti za neke druge namjene i aktivnosti poput prostora za rekreaciju što je trenutno nezamislivo.“

Sanja Udović, načelnica Općine Viškovo.

Nakon sanacije prostor jame vizualno će biti uklopljen u okolni teren.

ODABRANO NAJBOLJE RJEŠENJE

U okviru Projektne dokumentacije za sanaciju i zatvaranje jame Sovjak, pripremljene za odobravanje financiranja iz EU fondova, utvrđeno je osam opcija sanacije, od kojih su za daljnju obradu u studiji izvodljivosti odabrane tri najpovoljnije varijante. Nadalje, provedbom opcijske analize najpovoljnijom je proglašena varijanta koja uključuje vađenje plutajućih ugljikovodika, prijevoz i spaljivanje izvan Hrvatske, iskop taloga/mekog katrana, predobradu s gašenim vapnom, transport i spaljivanje/energetsku uporabu izvan Hrvatske, kontinuirano crpljenje otpadnih voda, predobradu/pročišćavanje sa separatorom ulja i masti i pješčanim filterima, završnu obradu kroz GAC filtere te ispuštanje u upojnu građevinu te donje brtvljenje, popunjavanje jame inertnim materijalom prirodnog porijekla i potom zatvaranje gornjim brtvenim slojem sa sustavom odvodnje oborinskih voda. Studijom izvedivosti odabrano sanacijsko rješenje predviđa uklanjanje gornjih slojeva opasnog otpada iz jame sve do tvrdog katrana koji nije predviđen za uklanjanje, a za koji je pretpostavljeno da služi kao nepropusna barijera u donjem sloju jame.

Utjecaj na okoliš zasigurno neće izostati zbog složenosti i dugotrajnosti radova, a manifestirat će se u obliku utjecaja na kvalitetu zraka, vodu, biološku raznolikost i krajobraz. Tijekom sanacije visokoonečišćene jame Sovjak doći će do emitiranja dodatne buke u okoliš, no ne očekuje se značajan negativan utjecaj buke zahvata na okolna naseljena područja. Na lokaciji sanacije očekuje se dodatno zagušenje ionako već gustog prometa, osobito u vrijeme punjenja jame inertnim materijalom. Za vrijeme sanacije doći će i do nastajanja različitih vrsta otpada i to iz različitih procesa, no ako se sve vrste otpada koje nastaju pravilno skladište i potom predaju ovlaštenim sakupljačima, ne očekuje se utjecaj od njegovog nastanka. Nakon sanacije prostor jame vizualno će biti uklopljen u okolni teren na način da će se nasipom na jami i krajobraznim uređenjem postići blaga uzvisina nad bivšim prostorom jame. Prostornim planom uređenja lokacija jame predviđena je kao ostalo poljoprivredno tlo, šuma i šumsko zemljište. Ukupno trajanje EU projekta sanacije Sovjaka procijenjeno je na 66 mjeseca, a uključuje razdoblje od potpisa Ugovora o bespovratnim sredstvima do završetka svih predviđenih aktivnosti na projektu.

Prostor jame Sovjak korišten je u razdoblju od 1956. do 1990. godine kao odlagalište opasnog otpada.

Svoje mjesto u jami su našli otpadni katran iz koksare, acetilenski mulj iz brodogradilišta, sirova nafta, ostaci ulja, razni petrokemijski otpad, otpadne vode, otapala itd.

KOLUŠINA

U Kapitima još uvijek žive ljudi koji se sjećaju kad su u Sovjaku živjele bijele golubice, a djeca se ondje igrala dok su čuvala koze i ovce. Više od četrdeset godina u Sovjak se bacao industrijski otpad iz nekad bujajuće riječke industrije pa je umjesto pašnjaka i staništa ptica u narodu postao poznat pod imenom crna jama. Ovo selo od nekoliko kuća u Viškovu, pokraj Rijeke, imalo je tu nesreću da je postalo lokacija za čak dva deponija, od kojih je Sovjak označen kao jedna od devet hrvatskih crnih točaka velikog industrijskog onečišćenja. Stradalo je i obližnje jezerce Kapitovac, nekad nepresušni izvor pitke vode, u kojem su živjele zlatne ribice, a vodom opskrbljivalo pola Kastavštine. Kroz godine postao je zapuštena bara.

No, stvari su u zadnjem desetljeću krenule nabolje i za stanovnike Kapita i ostatka Viškova. Veliki deponij komunalnog otpada Viševac konačno je zatvoren i saniran. Tamo gdje su nekad bila brda smeća koja su dosezala nadmorsku visinu susjednog Kastva, sad je zazelenjeni brežuljak, a iz deponijskog plina proizvodi se električna energija. Očišćen je i Kapitovac te Turistička zajednica i Općina ondje namjeravaju urediti izletišta, koje je već povezano s mrežom šetnica i biciklističkih staza.

Mira među stanovnicima ipak neće biti dok se ne sanira i crna jama Sovjak u kojoj je, procjenjuje se, još uvijek deponirano 152.000 kubnih metara raznog industrijskog otpada. Prve kuće od crne su jame udaljene samo nekoliko metara. Danas, skoro 20 godina od zatvaranja Sovjaka sanacija je pred konačnom realizacijom.

Mještani sanaciju čekaju s nestrpljenjem, ali i određenom strepnjom. Nitko neće biti miran dok na svoje oči ne vidi kako će se „čišćenje” crne jame odvijati. Dubravka Sušanji iz Kapita rođena je 1956. godine, iste one kad se u Sovjak počeo odlagati industrijski otpad. Sjeća se pašnjaka na samom dnu Sovjaka, jame duboke 60 do 70 metara, dječje igre na stijenama, istraživanja duboke vretenice čiji su ulaz skrivale dvije velike stijene. Sjeća se i kad je ta idila prekinuta, a u Sovjak se počelo odlagati sve ono čega su se morali riješiti iz rafinerije, Vulkana, Torpeda, 3. maja...

„Rođena sam kad se Sovjak počeo pretvarati u crnu jamu pa mislim da je vrijeme da sad ta crna jama ode u mirovinu sa mnom“, kaže Dubravka Sušanji. „Danas smo tu gdje jesmo“, napominje, „pokreće se sanacija i izuzetno je važno za sve stanovnike, ističe, da se sanaciji pristupi s velikom pažnjom i odgovornošću. Gledala sam kako se u Sovjaku odlažu velike bačve katrana, mazuta i tko zna kakvog još otpada, tada bez ikakve kontrole. Svjedočila sam velikom samozapaljenju Sovjaka 1971. godine kad su bačve od 200 litara letjele u zrak, a od eksplozije bi gorjela stabla u okolici. Posebno smo svi bili zabrinuti povremenim noćnim odbacivanjem bačvi svakakvog sadržaja. Logično je zaključiti da se tada bacalo ono što dan nije smjelo vidjeti. Sve bi to progutala crna jama. Kad sanacija počne, pri pražnjenju crne jame sigurno će se doći do otpada neočekivanog sadržaja. Zato treba dobro paziti da se sanacija obavi tako da nema negativnog utjecaja na zdravlje ljudi i okoliš“, objašnjava Dubravka Sušanji. U Kapitovcu će jednog dana možda opet živjeti zlatne ribice, ali u Sovjak teško da će se ikad vratiti golubice. Međutim, budućnost u kojem se djeca ponovo igraju na onome što je sad crna jama više ne izgleda tako znanstvenofantastično. Jedan od prijedloga koji su dali sami mještani na javnim raspravama o sanaciji Sovjaka bio je da se ondje uredi dječje igralište. I Dubravka Sušanji ima ideju što bi Sovjak trebao biti u budućnosti. Njezina je vizija da crna jama postane – bijela, na ponos svih mještana. „Zašto Sovjak nakon sanacije na bi postao klizalište? Ondje bi naša djeca i mladi kojih, hvala bogu, u našoj općini ima jako puno uživali u blagodatima ovog kraja. Učinimo sve kako bismo ispravili greške svojih prethodnika, na dobrobit novih naraštaja. Živim cijeli svoj život uz Sovjak. Nakon 63 godine smrada smatram da su ljudi ovog kraja zaslužili da imaju dobrobit od crne jame“, zaključuje Dubravka Sušanji.

U reciklažnim dvorištima građani bez naknade odlažu različite vrste otpada

DOBAR POSAO U OSIJEKU

foto: Unikom d.o.o.

Cjelovit sustav, povlačenje europskih sredstava, inovativna rješenja i kontinuirana edukacija građana samo su neke od aktivnosti kojima Osijek postaje primjer u odvojenom sakupljanju otpada drugim gradovima u Hrvatskoj, ali i šire

INOVATIVNI PROJEKTI
U suradnji s Udrugom stanara Osijek Unikom je pokrenuo inicijativu uređenja neurednih prostora za odlaganje otpada, s čišćenjem, ličenjem i označavanjem oglednih prostorija u dvjema zgradama kojima je postavljen primjer drugima. Ponosni su i na projekt „Reciklirajte u papučama“ kojim su odvojeno prikupljanje otpada u zgradama s preko 100 stanova riješili korištenjem infrastrukture koju su već imali. Na svakom su katu postavili posude za odvojeno prikupljanje papira i plastike te su svakom stanu podijelili posebne kuhinjske kompostere. Istovremeno su u zajedničkim prostorijama postavili posude za odvojeno prikupljanje metala, stakla, baterija, starih lijekova i tekstila.

KRENULO SE NA VRIJEME

Začeci odvojenog prikupljanja otpada u Osijeku sežu još u 1994. godinu kad su postavljeni prvi ekootoci za odvojeno prikupljanje otpada, da bi potom 2009. godine Osijek uveo sustav odvojenog prikupljanja otpada na kućnom pragu. Ipak, pravim se početkom odvojenog prikupljanja može smatrati 2013. godina kad su nakon procesa javne nabave svim domaćinstvima u Osijeku podijeljeni plavi spremnici i žute vrećice, čime su stvoreni preduvjeti za cjelovito prikupljanje odvojenog otpada unutar kućanstava. „Upravo nas takav cjelovit sustav s primarnom selekcijom na kućnom pragu za papir, plastiku, metal, staklo i biootpad, kao i reciklažna dvorišta u kojima građani mogu bez naknade predati sve ostale vrste otpada, izdvaja od ostalih gradova. U uspostavi takvog sustava bili smo ustrajni i, ono još važnije, krenuli smo na vrijeme“, pojašnjava Davor Vić, direktor tvrtke Unikom d.o.o. nadležne za brigu o čistoći, urednosti i ljepoti osječkih gradskih ulica, parkova i drugih javnih i zelenih površina.

OPERATIVNI IZAZOVI U SLUŽBI GRAĐANA

Uvođenje takvog sustava nije bilo jednostavno i donijelo je sa sobom brojne izazove. „Bilo je važno odabrati sustav koji neće samo zadovoljiti zakonsku odredbu, već sustav koji će zaista smanjiti količine otpada koje završavaju na osječkom odlagalištu miješanog komunalnog otpada“, nastavlja Vić. Sustav koji je pojednostavio odvajanje otpada građani su brzo prihvatili, dok su se istovremeno djelatnici Unikoma suočili s operativnim izazovima. Naime, u Osijeku se svakom korisniku mjesečno dolazi po otpad od deset (kod individualnog stanovanja) do

šesnaest puta (kod kolektivnog stanovanja), no zato su količine odvojeno prikupljenog otpada dovoljne da zadovolje sve strože ekološke standarde. Jesu li Osječani odgovorni u razvrstavanju otpada? „Uglavnom jesu, a vjerujemo da je tomu tako i zbog edukacija koje provodimo sustavno i na svim platformama“, objašnjava Vić.

RAZLIČITA I PRILAGOĐENA RJEŠENJA

Građani koji žive u kućama dobili su plave posude za papir i žute za plastiku i te im vrste otpada Unikom odvozi jednom mjesečno, dok po biorazgradivi otpad koji sakupljaju u zelenim vrećama dolaze svaki tjedan. U zgradama se sve vrste otpada odvoze na tjednoj bazi. Svaki stanar zgrade ima zadužen udio u ukupnom volumenu miješanog komunalnog otpada koji se sakuplja u zajedničkim zelenim spremnicima, dok odvojeno prikuplja papir, plastiku i biootpad. Osim odvajanja na kućnom pragu, građanima Osijeka na raspolaganju je i jedno reciklažno dvorište, kojem bi se uskoro trebala pridružiti još tri nakon rješavanja zakonskih procedura, kao i mobilno reciklažno dvorište namijenjeno prigradskim naseljima. Na pet lokacija u naseljima kolektivnog stanovanja Grada Osijeka postoje i tzv. ekotočke za odvojeno sakupljanje otpada. Uz to, svaki korisnik jednom godišnje ima pravo i na besplatan odvoz glomaznog otpada na kućnom pragu, dok ga u ostatku godine može odložiti u reciklažnom dvorištu.

IMPRESIVNI REZULTATI

Da sustav zaista funkcionira, pokazuju brojke. Organizirano sakupljanje otpadnog papira na području cijelog Grada Osijeka započelo je 2010. godine kad je prikupljeno 170,49 tona, a u sljedećoj godini 298,08 tona. Nakon podjele plavih posuda količina prikupljenog papira povećala se za impresivnih 300 posto te je u 2012. godini iznosila 1.287,94 tone, sa sustavnim povećavanjem svake godine i 1.754,30 tona papira prikupljenog u 2017. godini. Rezultati su još bolji kad je riječ o plastici. U 2012. godini prikupljeno je 12,86 tona da bi se 2013. godine količina povećala za čak 700 posto, sa 111,74 prikupljenih tona, a potom za dodatnih 200 posto u 2014. godini kad je podjela posuda rezultirala prikupljanjem 358,90 tona plastike. Prošle je godine prikupljeno 638,27 tona. U lipnju 2016. započeo je prikupljanje

U kompostani je prošle godine obrađeno 2.900 tona biootpada

biorazgradivog otpada te je na kompostani obrađeno 1.800 tona biootpada, da bi se ta brojka povećala za 60 posto u 2017. godini, kad je prikupljeno 2.900 tona. Sve je to u konačnici dovelo do smanjenja ukupne količine komunalnog otpada. U 2009. godini prikupljeno je 30.456,20 tona komunalnog otpada, a odvojeno je prikupljeno 69,03 tona otpada ili 0,23 posto selektiranog otpada. U 2017. godini prikupljeno je 23.250 tona komunalnog otpada, a odvojeno je prikupljeno 5.993,36 tona, odnosno 20,30 posto selektiranog otpada.

SREDSTVA IZ EUROPSKIH FONDOVA

Značajan dio sredstava za provedbu aktivnosti Unikom je dobio iz projekata sufinanciranih europskim sredstvima. Prvi projekt The Case for Zero Waste izradili su u suradnji s poduzećem JKP Komunalije iz Sremske Mitrovice, a u okviru njega građanima je podijeljeno 1.300 žutih posuda za plastiku te je na gradskim lokacijama postavljeno 20 manjih ekootoka za selektivno prikupljanje otpada. Izgrađen je i ekološko-edukativni park u sklopu kojeg se održavaju edukativne radionice. Naposljetku, kroz taj je projekt, vrijedan preko 616.000 eura, za svakih prikupljenih 20 tona plastike posađeno jedno stablo na području grada.

U zajedničkom projektu s mađarskim kolegama pod nazivom Region2Sustain, vrijednom gotovo 270.000 eura, nabavljeno je preko 4.000 posuda za korisnike u kolektivnom stanovanju te 500 kompostera za individualno stanovanje, a provedene su i edukativne radionice za građane te izrađeni edukativni priručnici. Nastavak projekta 2Regions2Sustain, vrijedan 273.000 eura, omogućio je dodatnu edukaciju građana te nabavu više od 2.000 posuda za kolektivno stanovanje i 300 kompostera za individualno stanovanje.

ČIŠĆI GRAD I MANJI RAČUNI

Osim u čistijem okolišu, građani Osijeka uskoro će prednosti sustava odvojenog prikupljanja otpada vidjeti i na svojim računima. „Od početka studenog uveli smo novi sustav naplate kojim ćemo uspostaviti pravedniji položaj onih koji proizvode manje miješanog komunalnog otpada kroz evidenciju broja odvoza u obračunskom razdoblju“, ističe Vić i dodaje kako uz primjenu novog cjenika, nastavak edukacija i dodatna rješenja za zbrinjavanje glomaznog otpada očekuju daljnji porast količine odvojeno prikupljenog otpada.

Biootpad se odvozi jednom tjedno

EDUKACIJA GRAĐANA O ZAŠTITI OKOLIŠA I PRIRODE PRESUDNA JE ZA BUDUĆI ODRŽIV NAPREDAK

Jedna od najvidljivijih kampanja FONDA ZA ZAŠTITU OKOLIŠA I ENERGETSKU UČINKOVITOST nastavlja se i u 2019. godini

Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost u 2018. godini proveo je kampanju „Za ljepšu našu!“ s ciljem educiranja građana da nije svako smeće za isti koš te kako nisu svi predmeti za bacanje. Na to je upućivao i jednostavan, ali pamtljiv slogan kampanje „Nisam za baciti!“ Kampanja je osmišljena u suradnji s Ministarstvom zaštite okoliša i energetike kako bi se građane konkretnije educiralo o važnosti odvajanja otpada na kućnom pragu i kreiranju tzv. cirkularne umjesto linearne ekonomije.

ANIMIRANI LIKOVI

Za potrebe kampanje stvoreni su likovi koji su personificirali pojedinu vrstu otpada koju treba odložiti u odgovarajući spremnik, a uz to su učinkovito i brzo prenosili poruke, osobito mladima. Tako su osmišljeni likovi aktivistički raspoložene motivatorice Jabuke Zdravke, pozitivca i „slobodnog umjetnika“ Limenke Piksija i pristojnog i racionalnog Profe Papira, punog informacija o pravilnom postupanju s otpadom). U ekipi su i Ante Konzerva, bivši skeptik koji nije vjerovao da je moguće odvojeno odvajati otpad te pomalo koketna i vesela Boca Koka, navikla biti u središtu pozornosti s obzirom na to da se plastične boce već odavno vraćaju u trgovine.

PROMOTIVNE AKTIVNOSTI

Fond je od trenutka predstavljanja kampanje organizirao različita događanja putem kojih se promovirala njezina važnost. Okupljeni su imali priliku sudjelovati u radionicama za sve uzraste te vidjeti kako od starih i korištenih predmeta mogu izraditi nešto novo i zanimljivo. Jedno od takvih događanja organizirano je u svibnju na Međunarodni dan bioraznolikosti i Dan zaštite prirode u Hrvatskoj, kad su u zagrebačkom parku Maksimiru predstavljene razne aktivnosti za djecu na temu gospodarenja otpadom, koje je vodila teta ZeZa (čije je ime skraćeno od riječi zelena i zaigrana). Također, kroz popularan projekt „Reciklasičari“ djeca su u sklopu školskih programa imala priliku izrađivati glazbene instrumente od plastične, staklene, drvene i aluminijske ambalaže. Još jedno od događanja

**NISAM ZA BACITI!
Za ljepšu našu!**

U Hrvatskoj svaki stanovnik godišnje proizvede oko 400 kilograma otpada pa tako na godišnjoj razini nastane 1,6 milijuna tona komunalnog otpada. Od toga se tek 21 posto odvojeno sakupi i dalje iskoristi u reciklaži ili kompostira.

na kojem su prisustvovali ministar zaštite okoliša i energetike Tomislav Čorić i direktor Fonda Dubravko Ponoš bio je Welcome Spring Festival na zagrebačkom Zrinjevcu. Tema ovogodišnjeg međunarodnog obilježavanja Dana planeta Zemlje bila je „Kraj plastičnom zagađenju“. Direktor Fonda i ministar zajedno su s učenicima srednjih škola sudjelovali u natjecanju „Mala olimpijada otpada“ te time promovirali informativno-edukativnu kampanju.

Fond se u sklopu ove kampanje obavezao raditi na promjeni kolektivne svijesti i pogledu na otpad kao na vrijedan resurs. Bez podrške javnosti u ostvarivanju ciljeva, primarno građana koji će odgovorno postupati s otpadom koji proizvedu u svojim kućanstvima, te bez svijesti o negativnim učincima lošeg postupanja s otpadom i bez uključivanja samih građana održivo gospodarenje otpadom ostaje samo ideal koji je teško dostići. Zato je prvi dio ove kampanje bio usmjeren na najširu javnost te se komunicirao putem televizije, radija, tiskanih medija i portala, dok je drugi bio vezan uz izravnu komunikaciju prema djeci vrtičke i osnovnoškolske dobi. Kampanja će se nastaviti provoditi u 2019. godini, a sufinancirana je sredstvima Europske unije iz Operativnog programa „Konkurentnost i kohezija“, za čije je promicanje prioritarni osi nadležan Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost kao posredničko tijelo razine 2.

Osim ove kampanje, koja težište ima na komunalnom otpadu, Fond razvija i nove kampanje za posebne kategorije otpada koje, osim na građane, fokus stavljaju i na gospodarske subjekte te njihova interesna udruženja, uvažavajući lokalne posebnosti područja na koja se odnose.

PROMJENA NAVIKA

Gospodarenje otpadom kompleksna je tematika koja bi trebala uključiti što više dionika – od institucija na nacionalnoj razini, zatim gradova i općina te njihovih komunalnih društava, do gospodarskog sektora, raznih interesnih i strukovnih udruženja, te odgojno-obrazovnih institucija kao i nevladinih udruga. Međutim, ključ uspjeha ipak naposljetku leži u građanima i njihovoj motiviranosti da svojim svakodnevnim ponašanjem pridonose očuvanju okoliša u kojem žive. Zemlje koje se nerijetko ističu kao prvaci u gospodarenju otpadom, posebno one skandinavske, ulagale su ogromna sredstva u edukativne kampanje, ali primjere učinkovitih kreativnih rješenja koja su polučila odlične rezultate možemo naći i u susjedstvu, primjerice u Ljubljani ili Trevisu.

Motiviranost i svjesnost građana da svojim odgovornim ponašanjem mogu utjecati i poboljšati stanje u okolišu od ključne su važnosti za uspjeh uspostave održivog sustava gospodarenja otpadom. Istraživanje koje je kao platformu za pripremu komunikacijskih aktivnosti za Fond provela agencija MediaNet pokazuje da su hrvatski građani svjesni važnosti ove teme, no isto tako da treba puno ulagati u informiranje i edukaciju. Ova je kampanja tematski vezana za ciljeve koji su postavljeni u Planu gospodarenja otpadom, poštujući hijerarhiju gospodarenja otpadom, pri čemu je naglasak na sprečavanju nastanka otpada, ponovnoj upotrebi predmeta koji se više ne koriste, odvojenom prikupljanju otpada i kompostiranju. Provedeno istraživanje pokazalo je da čak 96 posto ispitanika smatra kako su odvajanje otpada i recikliranje važni. Iako s jedne strane većina ispitanika ima pravilan stav o ovoj temi, još uvijek je znatan broj onih koji nisu spremni promijeniti svoje navike na način koji može značiti „žrtvovanje“ vlastite udobnosti za dobrobit okoliša.

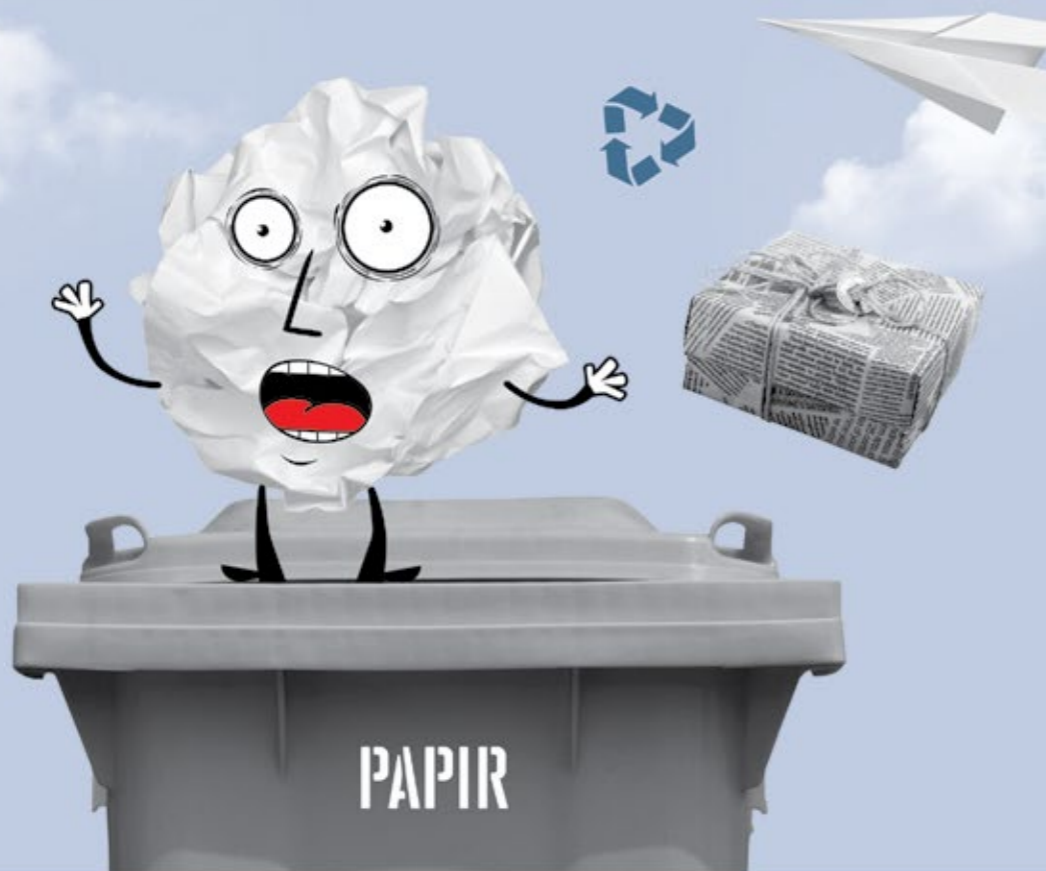
NISAM ZA BACIT!

PONOVO ME UPOTRIJEBI ILI ME
ODVOJI I ODLOŽI U MOJ SPREMNIK!

Kad nam stvari prestanu služiti i postanu otpad, razmisli je li im zaista mjesto u kanti za miješani komunalni otpad. Pokušaj ih prenamijeniti ili popraviti, a ako to nije moguće odloži ih u odgovarajući spremnik kako bi se mogli reciklirati.

Odvojenim sakupljanjem otpada od otpadnih će se stvari izraditi novi proizvodi, smanjit će se količina odloženog otpada te će se očuvati okoliš za nas i buduće generacije.

Za ljepšu našu!

TOPLIJI I ZDRAVIJI DOMOVI
ZA 40 STANARA

STAMBENA ZGRADA U DUBROVNIKU ZASJALA U NOVOM RUHU

foto: Željko Tutnjević, Dubrovački vjesnik

Poduzetnost stanara na čelu s Jelom Barabom višestruko se isplatila

Zgrada je ubrzo nakon obnove ponijela titulu najljepše u ulici

Skupina stanara iz Dubrovnika predvođena poduzetnom i susretljivom Jelom Barabom u siječnju 2017. godine prijavila je projekt energetske obnove višestambene zgrade za sufinanciranje fondova EU. Jele Baraba, inače ovlaštena predstavnica stanara, preuzela je inicijativu, informirala svoje susjede te prikupila suglasnost većine suvlasnika kako bi ovim projektom osigurali dugoročnu uštedu energije i novo ruho svom domu.

„Rekla bih da je možda najveći problem bio nagovoriti sve stanare. Dovoljno je da pristane 51 posto stanara, ali moj je cilj, naravno, bio da ih pristane što više i da im svima pojasnim koliko je to dobar projekt“, objasnila je Jele Baraba. „Pripremu sam radila samostalno i moram reći da je bilo itekako zahtjevno. Uz posao i privatne obveze našla sam vremena zato što sam to htjela. Vodila sam računa da se točno držim pravila projekta kojih ima mnogo. Često sam zvala u Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost i zahvaljujem im na strpljenju koje su imali za mene. Čini mi se da građani nisu ni svjesni čime se sve Fond bavi i koje su to sve inicijative u kojima bi mogli osjetiti izravnu korist.“

U zgradi na adresi od Batale 15 – 17 u Dubrovniku radovi su počeli u veljači ove godine. Toplinskom izolacijom fasade i krovništva te izmjenom stare stolarije u 16 stanova više od 40 stanara dobilo je toplije i zdravije domove. Ukupna vrijednost ovog projekta bila je milijun i pol kuna, a iz Europskog fonda za regionalni razvoj Operativni program Koherentnost i kohezija 2014. – 2020. bila su osigurana sredstva od oko 800 tisuća kuna. Racionalizacijom i optimizacijom troškova ostvarena je znatna ušteda pa su tako ukupni troškovi po završetku projekta iznosili milijun i 300 tisuća kuna. Obnovljeno je 1.200 četvornih metara fasade te su zamijenjena ukupno 52 otvora. Na krov je postavljeno 16 centimetara izolacije i hidrozolacija. Obnovom je zgradi osigurano napredovanje iz D razreda u A razred energetske certifikata. Stanari očekuju znatno smanjenje troškova za grijanje i hlađenje, a osim smanjene potrošnje energije, problem gljivica u stanovima također će se značajno reducirati jer su riješeni tzv. toplinski mostovi. Neizravna je pogodnost i povećanje vrijednosti zgrade i stanova, kao i kvaliteta samog življenja.

Radovi su dovršeni krajem ljeta, a otkad su skinute skele sa zgrade, mnogi susjedi i Dubrovčani iz drugih dijelova grada javljaju se s upitima što i kako napraviti da uredi i svoje zgrade. „Koliko znam, zasad smo jedina zgrada u Dubrovniku koja je dobila novac za obnovu na ovaj način i šteta je da to ne naprave i drugi. Budući da je naš grad ipak prije svega turistička destinacija, moja je preporuka svim suvlasnicima da iskoriste pogodnosti i prijave se na buduće slične natječaje“, poručuje Jele Baraba.

Velika su većina suvlasnika umirovljenici koji u zgradi žive od 1961. godine kad je izgrađena. Zgrada je bila u vrlo lošem stanju, a sad je mnogi smatraju najljepšom u ulici, premda stanare nije bilo lako nagovoriti na ovu veliku investiciju. Sada, po završetku projekta, stanari su oduševljeni i zahvalni što je netko našao vremena, truda i energije za pripremu projekta na način da se osiguraju potrebna sredstva.

„S Fondom ćemo nastaviti dobru suradnju tako što ćemo im sljedećih pet godina slati podatke o uštedama i potrošnji zgrade“, zaključuje Jele Baraba.

FILOZOFIJA
ZERO WASTE
POLAKO, ALI
SIGURNO ULAZI
I U HRVATSKO
DRUŠTVO

KRAJNJE JE VRIJEME ZA PROMJENU ŽIVOTNOG STILA

Aktivist i pobornik života bez otpada Marko Capek podsjeća na to da svi imamo odgovornost prema okolišu i moć da nešto promijenimo

Promjena životnog stila koja vodi do oponašanja održivih prirodnih ciklusa, odnosno redizajna odbačenih materijala kako bi postali resursi za uporabu drugih – jedna je od definicija *Zero Wastea*. Riječ je o načinu života koji je potpuno u skladu s prirodom i kojem je jedan od ciljeva smanjiti količinu otpada, odnosno što više otpada ponovno iskoristiti.

Priroda se drastično mijenja zbog sve veće količine otpada, osobito plastike

Otpad je moguće smanjiti i proizvodnjom vlastite kozmetike

foto: Marko Capek

Marko Capek od malih je nogu svjestan odgovornosti prema okolišu

BACANJE PAPIRA NIJE NORMALNO

Marko Capek, 34-godišnji aktivist, zaljubljenik u prirodu i pobornik filozofije *Zero Waste*, od malih je nogu svjestan odgovornosti svakog čovjeka na Zemlji za otpad koji ostavlja za sobom. „Odrastao sam u Zürichu i imao sam tri godine kad sam bacio papirić na pod, nakon čega je do mene došlo nekoliko ljudi koji su me pitali gdje su mi roditelji. Potom su razgovarali s mojom majkom i sa mnom, objašnjavajući da nije normalno baciti otpad na pod, i još k tome papir koji je razgradiv. Već tad sam shvatio da imam mogućnost nešto promijeniti i dati svoj doprinos očuvanju okoliša“, priča Capek, prisjećajući se potom svojih prvih aktivističkih dana. „Nakon završenog studija energetike na Fakultetu elektronike i računarstva, počeo sam raditi za Program Ujedinjenih naroda za razvoj u području obnovljivih izvora energije i zaštite okoliša te sam istovremeno djelovao kao aktivist, puno putovao i pisao o svojim doživljajima. Na tim sam se putovanjima, obišavši gotovo sve kontinente, iz prve ruke uvjerio koliko se priroda drastično mijenja zbog sve veće količine otpada, osobito plastike.“

ŽIVOT U SKLADU S PRIRODOM

Otpad je osobito velik problem u zemljama u razvoju, u kojima još uvijek ne postoje dovoljni reciklažni kapaciteti niti su stanovnici dovoljno educirani. „Čovjek mora naučiti živjeti u skladu s prirodom. Zaštita okoliša u prirodi je svakog od nas, ali danas je dio samo pojedinaca. Zaboravili smo brinuti o okolišu“, podsjeća Capek. No, nisu zemlje u razvoju jedine koje su odgovorne za stanje našeg planeta. Statistike pokazuju da svaki stanovnik Hrvatske proizvodi prosječno 403 kilograma smeća godišnje. Plastika je jedan od najvećih zagađivača, a među njom se ističe polistiren, poznatiji kao stiropor, od kojeg se izrađuju čaše za jogurt, jednokratne čaše za tople napitke i sl. Takvu je plastiku gotovo nemoguće reciklirati, a uz to predstavlja zdravstveni problem i za osobu koja je koristi jer tijekom uporabe otpušta toksične tvari. Ipak, uporabu polistirena moguće je u nekoliko koraka svesti na minimum ili čak u potpunosti izbaciti iz svog života i krajnje je vrijeme za to. „Kad bi cijeli svijet ovog trenutka počeo reciklirati, ne bismo uspjeli očuvati okoliš u dovoljnoj mjeri jer je za to potrebno previše energije, a otpada je toliko da ga je nemoguće obraditi. Promjena navika jedini je način“, upozorava Capek.

M I T O M O Ž E M O

SAVJETI ZA ŽIVOT BEZ OTPADA

- 1) Izbjegavajte korištenje jednokratnih plastičnih proizvoda, poput čaša, slamki i sl.
- 2) U kupovinu nosite vlastitu platnenu vrećicu ili iskoristite ponovno plastične vrećice.
- 3) Koristite vlastitu ambalažu, poput šalica, čaša, vrećica ili pribora za jelo.
- 4) Kupujte proizvode u rinfuzi ili u ekološki prihvatljivijim pakiranjima, poput npr. kartonskih kutija.
- 5) Hranu čuvajte u staklenim bocama ili starim staklenkama.
- 6) Ako morate kupiti proizvod u plastičnoj ambalaži, provjerite o kojem se tipu plastike radi i može li se reciklirati.
- 7) Razmislite o tome i možete li plastičnu ambalažu ponovno iskoristiti nakon uporabe.
- 8) Uživajte u prirodnim materijalima i prepustite se kreativnosti i mašti kako biste sami izradili pojedine proizvode.
- 9) Sami pripremajte hranu i izbjegavajte dostavu.
- 10) Okušajte se u izradi vlastite prirodne kozmetike.

ODGOVORNOST PREMA BUDUĆIM NARAŠTAJIMA

On je uspio utjecati i na ljude oko sebe, postavljajući im primjer i educirajući ih o štetnosti korištenja plastike. Poklonici života bez otpada u Hrvatskoj su okupljeni i u inicijativu Zero Waste Croatia koja će uskoro biti registrirana i kao udruga s 30-ak članova. „Svi su ljudi na ovom svijetu spremni na promjenu životnog stila u smjeru *Zero Waste*, samo moraju pustiti okove komoditeta u kojem smo svi naučili živjeti te se početi voditi načelima ljubavi prema svom okolišu i budućim naraštajima kojima ostavljamo svijet“, priča Capek. S ciljem zaustavljanja daljnjeg dotoka plastičnog otpada u Jadransko more, u okviru udruge Terra Hub, koju je osnovao s kolegama iz UNDP-a, pokrenuo je i Adriatic Plastic Challenge u suradnji s udrugom Zona i Volvo Car Adria Grupom. „Izazovom promoviramo i potičemo odgovorno ponašanje na više razina – u vladi i javnom sektoru, poslovnom sektoru te kod pojedinaca, građana i potrošača. Otvoreni smo za suradnju sa svima, a nakon bogate godine prepune aktivnosti, izložbi, filmskih projekcija, predavanja, panel-rasprava, akcija čišćenja i organiziranih kampova, priprema bogat program za naredno razdoblje, s naglaskom na edukaciji djece predškolske i školske dobi, radionicama i suradnji s jedinicama lokalne samouprave“, nabraja Capek.

LJUDI POKREĆU PROMJENU

Koliko je teško odreći se starih navika i prigrliti Zero Waste? Capeku je najteže bilo odreći se kozmetike, no danas je sam proizvodi. Ponekad mu nedostaju slatkiši koji su dobavljivi samo u plastičnom pakiranju, ali i njih je naučio pripremati, i to u zdravijoj inačici. „Zapravo, kad kupiš čokoladicu, nisi kupio samo nju, nego i njezino pakiranje koje postaje tvoj problem i izazov“, podsjeća Capek, ujedno skrećući pozornost i na odgovornost proizvođača te njihovu ulogu u smanjenju količine plastičnog otpada. „Kompanije uvijek mogu i moraju činiti još više. Ipak, ljudi su ti koji moraju pokrenuti promjenu“, zaključuje Capek.

SASTOJCI ZA PRIRODNU ZUBNU PASTU
 1 šalica ekstra djevičanskog kokosovog ulja
 1 ½ žlica xylitola (brezin šećer) u prahu
 ½ do 1 šalica (ovisno o tome koliko tvrdu pastu želite) kalcijevog karbonata
 10 kapi eteričnog ulja paprene metvice

SASTOJCI ZA PRIRODNU DEZODORANS-KREMU:
 3 žlice ekstra djevičanskog kokosovog ulja
 2 žlice shea (karite) maslaca
 2 žlice sode bikarbone (bez aluminija)
 5-10 kapi eteričnog ulja lavande ili čajevca

Sve sastojke promiješajte uz polagano grijanje na pari i miješanje dok se ulja i masti ne otope. Nakon toga ostavite smjesu da se ohladi uz povremeno miješanje.

Europska komisija ove je godine pokrenula javnu kampanju s ciljem podizanja svijesti o ulozi građana u borbi protiv plastičnog zagađenja i otpada u morima. Ovogodišnji Svjetski dan zaštite okoliša (5. lipnja) obilježen je pod sloganom „Beat Plastic Pollution“ s naglaskom na deset plastičnih proizvoda koji najčešće završavaju u oceanima. Čak 43 posto smeća koje zagađuje oceane sastoji se od samo deset vrsta pojedinačnih plastičnih predmeta među kojima je jednokratna ambalaže poput čaša, tanjura, slamki i pribora za jelo, kao i baloni, boce, opušci i vrećice. Procjenjuje se da svaka osoba u Hrvatskoj dnevno proizvede kilogram otpada.

EUROPA PROIZVODI GOLEME KOLIČINE PLASTIKE: 58 MILIJUNA TONA GODIŠNJE

EUROPA GENERIRA 25 MILIJUNA TONA PLASTIČNOG OTPADA

U povodu Svjetskog dana zaštite okoliša u zagrebačkom Studentskom centru održana je rasprava o problematici zagađenja mora plastikom u kojoj je sudjelovala Vlatka Gulan Zetić iz Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost te tom prilikom najavila natječaj za projekte čišćenja podmorja. U odnosu na svjetska mora, Jadran je u malo boljem položaju, ali zabrinjavajuća je činjenica predmet bačen u Jadran danas u njemu ostati četiri godine. Uz to, Fond je sredinom godine objavio natječaj za organizacije civilnog društva vrijedan 1,4 milijuna kuna kojim se sufinanciraju edukativne aktivnosti vezane za ponovnu uporabu proizvoda te akcije čišćenja podmorja. Cilj je ovih aktivnosti sprečavanje bacanja iskoristivih proizvoda, ali i poticanje građana i članova ekoudruga na razmišljanje o tome na koje sve načine mogu spriječiti nastajanje otpada u svojim kućanstvima.

NOVA GENERACIJA TRGOVINA

Zagrebačka trgovina Špeceraj jedna je od onih koje posluju u skladu s filozofijom zero waste

foto: Ratko Mavar

Unatrag godinu i pol u Hrvatskoj je otvoreno više trgovina koncepta *zero waste*. Inspiracija je proizašla iz otvaranja takvih trgovina diljem Europe i prepoznavanja potrebe za njima na domaćem tržištu. Osnovna je misija takvih trgovina smanjenje zagađenja okoliša pa se u njima proizvodi većinom prodaju u rinfuzi, odnosno bez ambalaže. Kupci imaju mogućnost donošenja vlastitih posuda u koje pakiraju kupljene proizvode, a trgovine nerijetko nude staklenke ili mogućnost pakiranja proizvoda u papirnate vrećice koje se izrađuju od recikliranih materijala. Uz to, pojedini vlasnici nude i posebne popuste kupcima koji donose vlastitu ambalažu. Taj koncept omogućava i lakše korake prema uštedama jer kupci mogu kupiti količine koje odgovaraju njihovim individualnim potrebama.

Trgovine nude bogat izbor orašastih plodova, sušenog voća, žitarica i tjestenine, brašno, ulje, ocat i mnoštvo začina u rinfuzi. Uz to, dostupni su sve popularniji bezglutenski proizvodi, mliječni proizvodi, jaja, kolači, pekarski proizvodi, med, umaci od rajčice, svježe voće i povrće te prirodna kozmetika. Proizvodi su kombinacija eko i konvencionalnih proizvoda, a trgovcima je ovo odlična prilika za suradnje s partnerima s obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava.

Prema određenim kategorizacijama u Hrvatskoj, međutim, ne postoji dućan koji u potpunosti posluje bez ambalaže. Većina ih prodaje hranu u rinfuzi, neki prodaju samo povrće ili voće, a pojedini nude proizvode u ambalaži koja se može ponovno upotrijebiti, što se također uklapa u koncept *zero waste* čime automatski raste popis dućana koji se ipak mogu svrstati na listu.

Prva trgovina otvorena je u proljeće 2017. godine u Zagrebu, a od tad su se metropoli pridružili i Rijeka i Split. U Zagrebu je trenutno više od trideset trgovina koje nude mogućnost takve kupnje u dućanu ili putem internetske trgovine. Špeceraj, Greencajg i Mali vrt samo su neke od mnogih trgovina dostupne diljem grada, a cjelokupan popis dostupan je na Facebook stranici Zero Waste Croatia. Rijeka se može pohvaliti s četirima trgovinama (Špajza, Uberi ovo, Zdravi dućan i Zdrava hrana Trsat), a Split s dvjema (Refužo i Zrno života).

Slične inicijative provodi lanac trgovina Žabac food outlet u Zagrebu, u čijim se trgovinama mogu pronaći deterdženti u rinfuzi. Njihov je osnovni koncept prodaja proizvoda kojima uskoro ističe rok trajanja po povoljnijoj cijeni, umjesto da ih se ispravne baca kad taj rok istekne. Koncept je srodan pristupu *zero waste* i dobro je prihvaćen. Kutak s rinfuzom nudi i Vrutak u svojim trgovinama na više lokacija. Uz to, sve više lanaca trgovina nudi razne proizvode poput četki za sude, četkica za zube, metalnih slamki i sličnih u skladu s konceptom *zero waste*.

Filozofija *zero waste* ne staje samo na trgovinama, stoga posebno veseli vijest da je u Zagrebu ovog listopada otvoren i prvi kafić zero waste. U cafe baru Život na Vrbanima poslovanje je usmjereno na recikliranje, a sav se organski otpad kompostira. Kafić ne posluje s plastikom, što znači da u ponudi nema plastičnih žličica ni slamki, a šećer nije dostupan u malim pakiranjima, već se kupuje u rinfuzi, kao i kava i zdrave grickalice.

Špeceraj nudi velik izbor različitih proizvoda u rinfuzi

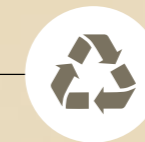
NISAM ZA BACIT!

Znaš li da većinu proizvoda bacimo već nakon prve uporabe? Razmisli o tome kako možeš ponovno iskoristiti predmete koji ti više ne trebaju, a kako ne bi završili u otpadu.

Ponovnom uporabom smanjujemo nastajanje otpada, štedimo sirovine i energiju te čuvamo okoliš.

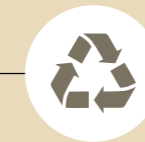
Stare traperice

Jastučić od traperera

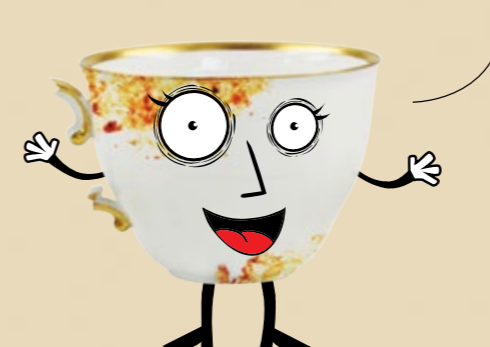

Staklenka ajvara

Ukrasni svijećnjak

OSMISLI MI NOVU NAMJENU, IZRADI OD MENE NEŠTO NOVO, OBNOVI ME ILI POPRAVI!

Za ljepšu našu!

KONFERENCIJA ZA GOSPODARIMO OTPADOM

foto: Ante Gudelj

Ministarstvo zaštite okoliša i energetike organiziralo je 27. studenog u Kongresnoj dvorani Zagrebačkog velesajma interaktivnu konferenciju „zaGospodarimo otpadom“ koja je okupila 586 sudionika – predstavnika jedinica lokalne samouprave (gradova, općina i županija) te predstavnika komunalnih tvrtki. Na konferenciji je ministar zaštite okoliša i energetike Tomislav Čorić poručio da su sljedeće dvije godine razdoblje u kojem trebamo značajno iskoračiti, a ispred Europske komisije zamjenica glavnog direktora u Glavnoj upravi za okoliš Joanni Drake poručila je da je ovo trenutak u kojem Hrvatska mora poduzeti odlučne korake kako bi napravila nužne reforme.

Na konferenciji su bili i predstavnici Vlade – potpredsjednik Vlade i ministar graditeljstva i prostornog uređenja Predrag Štromar i ministar državne imovine Goran Marić. Kroz različite tematske cjeline sudionici konferencije imali su mogućnost upoznati se s primjerima dobre prakse te dobiti odgovore na pitanja o uspostavi sustava gospodarenja otpadom. Bila je to prva konferencija o održivom gospodarenju otpadom na kojoj su sudionici imali priliku, putem pametnih telefona, postaviti pitanja ministru Tomislavu Čoriću, predstavnici Europske komisije Joanni Drake, direktoru Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitosti Dubravku Ponošu i drugima. U panelu „(ne)MOGUĆA misija“ svoja su iskustva o gospodarenju otpadom iznijeli gradonačelnici Novske Marin Piletić i Zaprešića Željko Turk, načelnik općine Vojnić Nebojša Andrić te predsjednik Udruženja komunalnog gospodarstva (HGK) Tomislav Čurko i pomoćnica ministra za održivo gospodarenje otpadom Anamarija Matak.

Ministar Čorić sudionike konferencije upoznao je s trenutnim stanjem u području gospodarenja otpadom u Hrvatskoj te s planovima, željama i s onim što nas očekuje. Rekao je da stanje koje je zatečeno u 2017. godini „zapravo predstavlja polaznu točku našeg izazova“. „U odnosu na to stanje, iskoračili smo u 2018., međutim taj iskorak tek je pretpostavka za ono što nas čeka u sljedeće dvije godine“, ustvrdio je ministar zaštite okoliša i energetike. Predstavio je verificirane podatke o udjelu odvojeno sakupljenog otpada za 2017. godinu. Istaknuo je kako je 2017. godina završena s udjelom od 72 posto komunalnog miješanog otpada u ukupnom otpadu, dok je 28 posto otpada bilo prikupljeno odvojeno, te da bi do kraja 2022. tih 72 posto komunalnog miješanog otpada trebalo doći na 40 posto, a tih 28 posto otpada koji je prikupljen odvojeno trebao bi se popeti na 60 posto.

„To je ogroman posao, to je posao koji Ministarstvo zaštite okoliša i energetike ni bilo koji subjekt u Hrvatskoj ne može odraditi sam, već ga možemo odraditi samo svi zajedno. To je posao u kojem su nam potrebne pomoć i potpora. To je posao koji će Lijepu našu učiniti još ljepšom“, poručio je ministar Tomislav Čorić sudionicima konferencije „zaGospodarimo otpadom“ među kojima su bili gradonačelnici, načelnici, predstavnici tvrtki i Vlade. „Želimo naglasiti da su 2018. i druga polovica 2017. bile razdoblje u kojem smo ubacili u petu brzinu i ja vas uvjeravam da će 2019. biti šesta brzina za akcije i aktivnosti koje će biti pokrenute u segmentu gospodarenja otpadom od strane Ministarstva i Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost te vas mi jedino molimo da nam se u tome pridružite“, poručio je ministar sudionicima konferencije.

Zajednički je stav svih sudionika da se uvijek može i mora više i bolje

Rekao je da svi zajedno u šestoj brzini mogu postići ono što žele – 50 posto odvajanja otpada do 2020. te 60 posto odvajanja otpada do 2022. godine. Ministar Čorić siguran je da će nam i Europska komisija u tome dati podstrek.

Pozvao je sve da u svoje mobitele upišu 27. travnja 2019. jer će tada, u subotu poslije Uskrsa, svi zajedno u našim jedinicama lokalne samouprave, u našim općinama i gradovima, našim kvartovima izaći u prirodu, na mjesto na kojem se nalazi divlje odlagalište otpada i svi zajedno učiniti Lijepu našu još ljepšom. Na taj dan, 27. travnja 2019. godine svi rješavamo problem divljih odlagališta u Republici Hrvatskoj. Svi zajedno“, poručio je ministar zaštite okoliša i energetike Tomislav Čorić.

Iznoseći podatke, istaknuo je kako je 2017. godina završena s ukupnom količinom komunalnog otpada koji je prelazio milijun i 700.000 tona. Naveo je i da je 2017. godinu Hrvatska završila s 88 reciklažnih dvorišta, pet sortirnica, 31 objektom za uporabu posebnih kategorija otpada, 11 kompostana i 12 postrojenja za proizvodnju električne energije, odnosno bio-plinskih postrojenja. „To je bila godina dovršetka drugog centra za gospodarenje otpadom u Hrvatskoj. Nakon Marišćine, početkom 2018. u rad je pušten drugi centar za gospodarenje otpadom – Kaštijun“, rekao je. Istaknuo je kako im je želja i cilj izgraditi 11 centara za gospodarenje otpadom do 2022. godine.

Naglasio je i da smo 2017. dočekali sa 111 odlagališta otpada te da bi 2022. trebali biti bez takvih odlagališta. „Kraj 2018. Hrvatska bi trebala dočekati bez neusklađenih odlagališta otpada, međutim stanje naše infrastrukture i njezin razvoj u proteklom desetljeću nisu nam omogućili da dođemo do tog cilja i to je nešto na čemu

radimo i trebamo raditi u narednim godinama“, rekao je ministar Čorić. Istaknuo je kako je 401 jedinica lokalne samouprave donijela plan gospodarenja otpadom, što znači da njih još 50-ak nije odradilo posao i zbog toga nisu bili u mogućnosti prijavljivati se na natječaje koji će im omogućiti da najveći dio potrebne infrastrukture financiraju iz fondova Europske unije.

Ukazao je i na činjenicu kako je Hrvatskoj kroz Operativni program Konkurentnost i kohezija za projekte kojima se povećava odvajanje otpada na raspolaganju 475 milijuna eura. „Godina 2018., koja je za nas u Ministarstvu zaštite okoliša i energetike godina izgradnje infrastrukture, zasigurno je dovela do toga da danas odvajamo oko 30 i više posto otpada. Sljedeće dvije godine su godine u kojima trebamo značajno iskoristiti. To su ambiciozni ciljevi, no natječaji koji su pokrenuti i koje planiramo pokrenuti omogućit će nam da izgradimo infrastrukturu kako bi naši građani bili u mogućnosti dati svoj doprinos“, poručio je ministar Čorić.

Istaknuo je da su u posljednjih godinu i pol dana u različitim fazama realizacije ili realizirana, na onih prethodnih 88, još 94 projekta, još 94 reciklažna dvorišta u Hrvatskoj. Vrijednost je tih investicija oko 235 milijuna kuna. Rekao je kako je posljednja godina dana godina u kojoj su se okrenuli nabavci spremnika, poziv je odobren te će natječaj za nabavku spremnika biti upućen u objavu u sljedećih deset dana. Procijenjena je vrijednost 370 milijuna kuna. „Govorim o milijun spremnika kojima ćemo po dovršetku ovog natječaja obasuti Hrvatsku i jednostavno je dovesti u situaciju da svaki onaj koji ima želju, svaki onaj koji ima volju da postupi ispravno, da to i učini, da stavi pravi oblik otpada u pravu kantu. Ništa drugo, a nakon toga slijede i neke druge akcije“, poručio je ministar Čorić.

Ministar Tomislav Čorić poručio je da u sljedeće dvije godine moramo značajno iskoristiti

Naglasio je i kako dio proizvoda koji se nalazi na tržištu uopće nije definiran, odnosno nije identificiran kao proizvod temeljem kojeg bi se trebala plaćati ulazna naknada za sustav. „Aktivne koje su poduzete od strane Fonda krajem 2017. i početkom 2018. godine u konačnici su nas dovele u situaciju da je oko 40.000 tona ambalaže putem prije svega samostalnih prijava proizvođača uvedeno u sustav i da je temeljem toga Fond uprihodio 60 milijuna kuna. Mi držimo da u ovom trenutku postoji rupa, jaz između onoga što ulazi na tržište i onog što nije zavedeno, od 200 do 250 milijuna kuna”, istaknuo je ministar Čorić. Ustvrdio je da je to pitanje proizvođača, dobre volje, ali i informacijskog sustava koji trenutno rade. Naglasio je kako će u jačanju instrumenata proširene odgovornosti učiniti iskorak koji će biti vrlo brzo vidljiv i u narednom razdoblju.

U razgovoru s novinarima, ministar Čorić je na pitanje koji su gradovi i općine najbolji u razvrstavanju otpada, kazao da su kroz čitav niz godina neke jedinice lokalne samouprave vrlo uspješno pristupile konceptu kružne ekonomije. Rekao je da ne bi izdvajao nikoga posebno, međutim da sjeverozapad Hrvatske doista u nekim stvarima prednjači, a na zavidnoj razini su primjerice i Slavonski Brod i otok Krk. Naglasio je kako u Hrvatskoj postoje gradovi i općine koji svojim primjerom u posljednjih desetak godina mogu „biti najbolja zvijezda vodilja svima ostalima“.

Na pitanje je li ambiciozan plan koji je iznio, s obzirom na sadašnje podatke o odvijanju otpada, ministar Čorić je rekao: „Prema Planu gospodarenja otpadom Republike Hrvatske do kraja 2022. godine cilj bi bio 60 posto. S druge strane, naš je cilj do kraja 2020. godine 50 posto. Godina 2018. sigurno je donijela određeni pomak, mi vjerujemo da smo u ovom trenutku negdje na 30 plus posto i sljedeće dvije godine su one u kojima moramo značajno iskoračiti. Je li to ambiciozno, je li to velik izazov? Apsolutno jest, međutim valja imati na umu činjenicu da do ovog trenutka, nažalost, temeljem svega onoga što je odrađeno u desetljećima prije nas infrastruktura u Republici Hrvatskoj nije bila na zadovoljavajućoj razini. Natječaji koji su pokrenuti ili će se pokrenuti u sljedećih mjesec i pol dana upravo nam to omogućavaju – da izgradimo infrastrukturu kako bi naši građani koji su već sada vrlo senzibilizirani o ovom problemu bili u mogućnosti dati svoj doprinos zajedno s jedinicama lokalne samouprave i s nama u Ministarstvu i Fondu za zaštitu okoliša, kako bismo svi zajedno ostvarili cilj koji je pred nama. Dakle, to je moguće. Ključna poruka i izlaganje gospođe Drake, kojoj ovom prilikom zahvaljujem u ime svih nas ovdje, upravo je to da postoje primjeri u kojima mi pokazujemo da možemo što god. Ovo je situacija u kojoj Hrvatska bez bilo kakve politizacije, jer njoj ovdje nema mjesta, treba iskoračiti u sljedeće dvije godine i dostići ciljeve koje smo si sami zadali. To mora biti tako. Koncept gospodarenja otpadom u Hrvatskoj je nevjerojatno bitan za hrvatsku ekonomiju, za život i standard svih nas zato što naša zemlja 20 posto svog BDP-a generira iz turizma. Dakle, on je važan za očuvanje ljepote u kojoj živimo i, konačno, za povećanje našeg životnog standarda“, poručio je ministar zaštite okoliša i energetike Tomislav Čorić.

A u vezi s mogućim plaćanjem penala, ministar je novinarima rekao da ne želi uopće kalkulirati s takvom tezom. „Idemo u tom smjeru da svakog dana, ako je potrebno, propitujemo svi zajedno što smo učinili i što još trebamo učiniti. Ali, dajte da svi zajedno 2020. dočekamo spremni“, poručio je ministar Čorić. Objasnio je da penali ovise o čitavom nizu kategorija i da ih u ovom trenutku nitko nije proračunao. „Onog trenutka kad se dođe u situaciju da Europska komisija negativno reagira na podatke iz neke zemlje, onda se temeljem BDP-a i čitavog niza drugih veličina određuju penali. Međutim, ovo je ne samo dan, nego i tjedan i, ako želite, i mjesec dobrih vibracija. Dakle, mi smo ovdje da osvijestimo potrebu zajedničkog funkcioniranja po izazovu koji je izazov svih nas“, poručio je ministar Čorić.

Obraćajući se sudionicima konferencije ispred Europske komisije, zamjenica glavnog direktora u Glavnoj upravi za okoliš Joanna Drake istaknula je kako je prijelaz na kružno gospodarstvo velika prilika za transformaciju gospodarstva da bi se ono učinilo održivim. Rekla je kako je u tom smislu potrebno da zakonodavstvo u području gospodarenja otpadom bude u potpunosti im-

Joanna Drake ispred Europske komisije istaknula je da je ovo trenutak u kojem Hrvatska mora napraviti nužne reforme

plementirano diljem Europske unije. Poručila je da je ovo trenutak u kojem Hrvatska mora poduzeti odlučne korake kako bi napravila nužne reforme.

Joanna Drake je u razgovoru s novinarima izjavila kako je „Hrvatska identificirana, zajedno s još 13 država članica, da bi mogla biti u riziku da promaši zadani cilj, ali postoje i pozitivni pogledi“. „Hrvatska je sastavila plan koji je ambiciozan, prema kojem treba još dosta poraditi i, naravno, ne samo iz središnje vlade“, rekla je. Objasnila je kako treba donijeti ispravne mudre odluke korištenja fondova da bi postigli ciljeve hijerarhije otpada.

Isto tako, rekla je da treba raditi „prizemne“ stvari učenjem od drugih zemalja koje su vrlo brzo napredovale. „Radi se o pozitivnom stavu i sigurna sam da Hrvatska može to postići jer volja je prisutna i sigurna sam da ćete to postići zbog onoga što ste pokazali svijetu, poput sportskih postignuća, svjetskog kupa, pobjede na Davis Cupu i s vrhunskim svjetskim igračima. Sigurna sam da želite gospodariti (otpadom) i želite biti kompetitivni i privući investicije kod kojih će beneficije biti ogromne zbog vašeg trenutnog plasmata na temu otpada“, poručila je.

Na pitanje novinara je li Hrvatska u riziku da bude kažnjena, Joanna Drake je rekla da je dug put do toga. „To je krajnja mjera. Znamo da se u međuvremenu mnogo toga može učiniti kao financiranje, ostvarenje ciljeva, učenje jednih od drugih, svjesnost građana koju ste zapravo dosta izgradili, tako da se dosta toga može napraviti prije nego što uopće pomislimo na novčane kazne. Dakle, počnimo raditi i tomu dajmo prioritet“, poručila je. Uпитana imamo li dovoljno vremena da postignemo te ciljeve, Joanna Drake je odgovorila: „Da, uvijek ima vremena ako postoji dobar plan koji je implementiran“.

Direktora Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost Du-bravka Ponoša novinari su pitali može li Hrvatska bolje u odvajanju otpada, a on je odgovorio da se uvijek može bolje te nastavio: „Mislim da je najbitnije osjetiti pozitivnu atmosferu koja se pojavila u zaštiti okoliša, u upravljanju otpadom dolaskom ministra Čorića jer smo konačno dobili jasan put, jasnu putanju, znamo što radimo i znamo na koji način to trebamo napraviti.“

Ponoš je ustvrdio kako smo nažalost vrlo nedavno imali situaciju da smo mijenjali koncept svakih 20 minuta, a to znači da ga zapravo nismo imali i da se nismo uopće kretali prema svom cilju. „Idealna, savršena rješenja ne možemo primjenjivati, ona mogu biti nadogradnja tek kad smo izgradili osnovni sustav, što u ovom trenutku radimo. A idealna rješenja onda mogu doći tek korak kasnije. Idealna rješenja imaju jedan problem – nisu primjenjiva u stvarnosti. Ministar Čorić s Ministarstvom i Fondom za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost u ovom trenutku stoje s obje noge stabilno. Postavlja si jasne ciljeve, postavlja realne, ostvarljive ciljeve, ne želi uopće razgovarati ni o kakvim penalima, već želi svu svoju snagu i energiju fokusirati na ono što trebamo napraviti, a onda ćemo vidjeti dokle nas je to dovelo. Vjerujem da će nas dovesti u situaciju da penala neće biti“, ustvrdio je Ponoš.

Na tvrdnju novinara kako smo jako zaostali u otvaranju regionalnih centara za gospodarenje otpadom, Ponoš je objasnio kako smo u Hrvatskoj u jednom trenutku imali „koncept Zero Waste“ koji možda može biti u Norveškoj gdje se 30-40 godina bave na odgovarajući način zaštitom okoliša. „Mi smo željeli savršen sustav, a nismo još izgradili ni osnovne stvari. To su upravo i sortirnice i kompostane i selekcija na kućnom pragu i dok nećemo imati taj početak, centri dolaze kao nešto što je tek na kraju“, rekao je.

Novinari su zagrebačkog gradonačelnika Milana Bandića, koji je sudjelovao na konferenciji, pitali kakvo je stanje sa recikliranjem u Zagrebu jer se u nekim kvartovima građani bune da nisu dobili sve kante. Gradonačelnik Bandić odgovorio je kako je to tehničko pitanje s kojim se on ne bavi jer nema vremena i neće raditi tuđi posao – Čistoće, ZGOS-a i nadležne pročelnice Mirke Jozić. A u vezi s pritužbama Jakuševčana na smrad koji dolazi s tog zagrebačkog odlagališta otpada, Bandić je rekao da će taj smrad prestati kad zatvori to odlagalište, a to će biti u najkraćem mogućem roku. „Kada na Resničkom Rukavcu izgradim centar za gospodarenje otpadom, na području INA-OKI-ja sortirnicu, kompostanu i drobilicu građevinskog materijala i zatvorimo Jakuševac“, objasnio je Bandić te poručio: „Zagreb je ispred bilo koje jedinice lokalne samouprave u Hrvatskoj – imamo 33 posto odvojenog prikupljanja otpada. Ja nikad nisam zadovoljan, ja želim više i bolje.“

Istaknuo je kako je u Zagrebu prije 12 godina sanirano odlagalište Jakuševac po najmodernijoj tehnologiji kada nitko u Hrvatskoj to nije napravio te da se tamo 12 godina proizvodi tri kilovata struje otplinjavanjem. „To nikad nitko nije napravio, a nije ni danas u Hrvatskoj. Nitko nema tako saniran deponij po najmodernijoj svjetskoj tehnologiji. Mi smo 2009. napravili pročistač, mehaničko-biološki dio otpadnih voda. Donijeli smo odluku za gradnju centra za gospodarenje otpadom. Radimo na pronalazanju lokacije za drobilicu građevinskog materijala i kompostanu i sortirnicu. Do proljeća ćemo riješiti tu treću sastavnicu strategije gospodarenja otpadom grada Zagreba“, poručio je gradonačelnik Zagreba Milan Bandić.

I gradonačelnika Zaprješića Željka Turka novinari su pitali kako Zaprješić stoji u gospodarenju otpadom, koliko se otpada prikupi i koliko se odvaja, a on je odgovorio da prije svega mora naglasiti da se grad 1. studenog uklopio u koncept novog obračuna cijena te se prikupljeni otpad građanima naplaćuje prema volumenu. Istaknuo je da danas oko 35 posto otpada prikupe odvojeno. Rekao je da u urbanom dijelu rade na podzemnim spremnicima te je danas oko 40 posto više stambenih zgrada s podzemnim spremnicima koje odvojeno prikupljaju otpad.

„Moj je naglasak i na pitanju edukacije naših građana, od onih najmlađih pa do onih najstarijih, jer to je temeljni pristup kako kvalitetno i dobro raditi s otpadom“, poručio je. Rekao je da građani Zaprješića imaju kante za papir, staklo i metal te da su sve kante čipirane, što znači da se automatski kod samog stvaranja računa tako i valorizira. Isto tako, dodao je, u podzemnim spremnicima broji se

Na panelu „(ne)MOGUĆA mislija“ mogla su se čuti iskustva gradova u gospodarenju otpadom

ubacivanje vrećica pa tako građani plaćaju onoliko koliko smeća naprave. Kazao je da u Zaprješiću frakcije otpada tamo gdje mogu prodaju, a tamo gdje to ne mogu, plaćaju da bi ih netko preuzeo.

Novost je, istaknuo je Turk, da u Zaprješiću imaju novo reciklažno dvorište, a sada teže rješavanju problema sortiranja. „Najveći napredak napravili smo na samom sakupljanju otpada na kućnom pragu, što mislim da je dobra praksa. Jasno, pred nama je izazov kako biti bolji. Mislim da nam je najveći neprijatelj vrijeme. Vremena je sve manje i zato ja osobno mogu osjetiti zadovoljstvo, ali pred nama su novi izazovi“, poručio je gradonačelnik Zaprješića Željko Turk.

Na pitanje kako komentira da je Zaprješić bolje riješio odvojeno prikupljanje otpada od Zagreba, Turk je odgovorio da su oni manja sredina s 30.000 stanovnika te da je on umjesto nove zgrade gradske uprave radio zgradu komunalnog poduzeća sa svim sadržajima, smatrajući da je komunalno ustrojstvo temelj razvoja grada.

Zamjenika gradonačelnika Splita Ninu Velu novinari su pitali u kojoj je fazi sanacija splitskog odlagališta otpada Karepovac i kako napreduju radovi, a on je odgovorio da je „Karepovac u sjajnoj situaciji“. „Pedeset godina odlaganja, nekontroliranog ili slabo kontroliranog. Karepovac je najveće nesansirano odlagalište otpada u Hrvatskoj, nakon zagrebačkog Jakuševca koji je saniran prije, i upravo je prije godinu dana, 22. studenog 2017., krenula sanacija. U ovih godinu dana napravljene su takve stvari da su ljudi oduševljeni jer Karepovac ni blizu više nije takvo brdo. To je sada oblikovano brdo, prekriveno zemljom i ovaj dio gdje će biti sanitarna deponija služit će kao prostor za sljedećih maksimalno pet godina odlaganja otpada. Tako Karepovac danas izgleda“, rekao je. Istaknuo je da je to

najveći pomak u proteklih godinu dana u infrastrukturnom pogledu grada Splita, ali i puno šire jer Karepovac nije samo odlagalište za Split, s obzirom na to da na njemu otpad odlaze još 19 gradova i općina iz okolice Splita.

Poručio je da bi po planu sanacija Karepovca trebala završiti u sljedećih godinu dana. „Završiti sanitarnu deponiju, dobiti za nju uporabnu dozvolu i onda bi odlagalište otpada moglo funkcionirati samo na dijelu sanitarne deponije“, rekao je. Objasnio je da će nakon toga Karepovac izgledati „kao zeleno brdo“, kao većina bivših odlagališta otpada diljem Europe.

Novinare je zanimalo i kakva je situacija s predviđenim centrom za gospodarenje otpadom Lećeveca. Vela je odgovorio da je Grad Split za Lećevecu jako zainteresiran te da je ona povezana s Karepovcem. „Svi smo zainteresirani da središte za gospodarenje otpadom za cijelu našu županiju što prije proradi kako bi sustav gospodarenja otpadom dobio i tu kariku“, rekao je. Napomenuo je kako u Splitu s komunalnim poduzećem Čistoćom provode edukaciju građana po kvartovima te im dijele spremnike. „Nabavljeno je preko 20.000 spremnika i 600.000 vrećica u bojama. Spremnici će biti čipirani, povezani s adresom odlaganja. Sve će to biti individualizirano i to je sasvim novi sustav gospodarenja od onog koji smo poznavali dosad jer smo sve bacali na javnu površinu, u kontejnere“, istaknuo je. Rekao je da u prijelaznoj fazi u Splitu imaju zelene otoke, a u sljedećem sustavu gospodarenja svi će građani po kućanstvima dobivati svoje spremnike na vlastito ime, dok će zgrade dobivati za svoju zgradu. „Tko će više odvajati otpad, manje će plaćati i to je zapravo smisao i poticaj svima nama da bolje gospodarimo otpadom, čuvamo prirodu, a i plaćamo što manje“, istaknuo je zamjenik splitskog gradonačelnika Nino Vela.

DODATNO POVEĆALI ENERGETSKU
UČINKOVITOST I TAKO SMANJILI UTJECAJ
NA OKOLIŠ

SOLARNA ELEKTRANA NA ZELENOM SKLADIŠTU

Izgradnjom zelenog skladišta racionalizirana je uporaba energije, korištenjem solarnih panela smanjena je potreba za električnom energijom, a korištenjem kombinirane linije za punjenje povećana je energetska učinkovitost

Društvena odgovornost u smislu smanjenja štetnih utjecaja na okoliš strateška je odrednica mnogih velikih kompanija, ali i jedan od preduvjeta njihovog održivog poslovanja. Potrebe za energijom stalno rastu pa se zato na primjenu mjera energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije ne gleda kao trošak, nego pametno poslovno ulaganje koje će, uz brigu o okolišu, generirati nove investicije. Upravo su zato mnoge naše tvrtke za potrebe svoje proizvodnje odlučile koristiti energiju sunca.

Tako je sredinom godine na krovu zelenog skladišta HEINEKENA Hrvatska postavljeno 1.380 solarnih panela koji će godišnje proizvesti oko 395.000 kWh električne energije. Ista brojka ujedno predstavlja godišnju uštedu jer će se za taj iznos smanjiti količina energije preuzeta od HEP-a. Iako se električna energija proizvedena s pomoću solarnih panela troši za potrebe pivovare, radi se o integriranoj solarnoj elektrani kod koje je eventualni višak proizvedene energije moguće predati u javnu mrežu. Uz to, količina električne energije koju će proizvesti solarni paneli utjecat će na smanjenje emisije ugljičnog dioksida od 118,5 tona na godišnjoj razini. Solarna elektrana površine 4.430 četvornih metara sadrži 20 posto domaćih komponenti, a očekuje se da će se u potpunosti isplatiti nakon sedam i pol godina, pod uvjetom da cijena struje na tržištu ostane jednaka.

Samo skladište na kojem je instalirana sunčeva elektrana izgrađeno je prema principima zelene gradnje što podrazumijeva smanjenje utjecaja na okoliš u svim fazama izgradnje, ali i korištenja zgrade. Pritom se naglasak stavljao na energetska učinkovitost, visokokvalitetne ekološki prihvatljive materijale pogodne za recikliranje, ali i smanjenje količine građevinskog i ostalog otpada koji nastaje u procesu gradnje. Time je po prvi put u Hrvatskoj korištena nova tehnologija temeljena kojom se iskopi

smanjuju do 50 posto, a što u ovom konkretnom slučaju iznosi 5.000 tona manje zemlje odložene na deponij nego da se koristila klasična metoda. Vanjski zidovi i pokrov krova zgrade izrađeni su od reciklabilnih panela s izolacijskom jezgrom od negorivog materijala, a posebna pozornost stavljena je na energetska učinkovitu rasvjetu – LED svjetiljke i reflektore kojima se upravlja sensorima pokreta. Upravo zbog racionalne uporabe energije i toplinske izolacije zgrade zeleno skladište svrstano je u energetska razred A+.

Boris Miloushev, predsjednik Uprave te kompanije poručuje da će i u budućnosti razvijati projekte koji će doprinijeti očuvanju okoliša i društveno odgovornom poslovanju.

Resorno Ministarstvo zaštite okoliša i energetike nastoji kroz programe koji se sufinanciraju iz fondova Europske unije dodatno potaknuti energetska učinkovitost i korištenje obnovljivih izvora energije u industriji i turističkom sektoru. Javni je poziv za industriju gotov te je ugovoreno 77 projekata za koje je odobreno oko 270 milijuna kuna. Stoga se očekuje da će na objektima i nekih drugih hrvatskih tvrtki biti instalirane slične solarne elektrane kao i ona na krovu zelenog skladišta HEINEKENA Hrvatska.

Na krovu zelenog skladišta postavljeno je 1.380 solarnih panela. Solarni paneli utjecat će na smanjenje emisije ugljičnog dioksida od 118,5 tona godišnje

OD
IZVORA
DO
MORA

Coca-Cola

AKCIJE PODIZANJA SVIJEŠTI O PRAVILNOM ODLAGANJU AMBALAŽNOG OTPADA

*U prvoj godini projekta očuvanja hrvatskih
vodnih bogatstava Od izvora do mora
prikupljeno je više od 15 tona otpada*

Akcije čišćenja otoka Lokruma, uvale Trstevice i jezera Čiče.

U akcijama čišćenja Coca-Colinim djelatnicima pridružili su se i ministar zaštite okoliša i energetike Tomislav Čorić te direktor Fonda Dubravko Ponoš.

Svečanom dodjelom nagrada za najuspješnije akcije čišćenja završena je prva godina Coca-Colina projekta Od izvora do mora. Više od 550 volontera iz raznih udruga čistilo je lokacije divljih deponija u Iloku, Karlovcu, Novigradu, Poreču, Rijeci, Velikoj Gorici, Zadru, Zagrebu i Županji te na otocima Braču, Lokrumu i Prviću.

„Svjesni smo problema koje za okoliš izaziva ambalažni otpad koji se nekontrolirano baci u prirodu. Zato smo ove godine pokrenuli projekt Od izvora do mora u sklopu kojega s udrugama i lokalnim zajednicama organiziramo akcije čišćenja s ciljem podizanja svijesti građana o nužnosti čuvanja okoliša i odgovornoga odlaganja ambalažnoga otpada. U ukupno 12 akcija čišćenja koje su se održale od travnja do studenoga prikupili smo više od 15 tona ambalažnoga i drugoga otpada“, rekla je Boška Trbojević, direktorica Odjela za komunikacije i odnose s javnošću za Hrvatsku, Bosnu i Hercegovinu te Sloveniju u tvrtki Coca-Cola HBC Hrvatska.

Projekt su, među ostalima, podržali i Ministarstvo zaštite okoliša i energetike te Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, a čelni ljudi tih institucija aktivno su se uključili u akciju koja je u povodu Dana planeta Zemlje bila organizirana u Karlovcu. Ministar Tomislav Čorić i direktor Fonda Dubravko Ponoš tom su prilikom pohvalili ovu društveno odgovornu inicijativu te poslali poruku da otpad nije za baciti! i da ga treba zbrinjavati na ekološki i civilizacijski prihvatljiv način.

Udruge koje su prikupile najviše otpada po sudioniku Coca-Cola je nagradila vrijednim novčanim nagradama. Prvo je mjesto osvojila Športsko-ribolovna udruga „ODRA“ koja je s partnerima KUD „Čiče“, DVD „Čiče“ i Agroeduka Zagreb organizirala akciju čišćenja obale velikogoričkog jezera Čiče, a u akciji je prikupljeno 143 kilograma otpada po sudioniku. Drugo mjesto pripalo je ekološkoj udruzi Šepurina s otoka Prvića koja je u akciji prikupila 67 kilograma otpada po sudioniku, dok je treće mjesto s 11 kilograma otpada po sudioniku osvojilo Društvo prijatelja cvijeća i zelenila iz Zagreba.

Velikogorički laureati istaknuli su kako ih je na akciju čišćenja motivirala nostalgija i sjećanje na lijepa vremena provedena na jezeru Čiče koje je već deset godina, nažalost, zapušteno i zagađeno. Osim obale, koja je sada čišća, sretni su jer su svojim sugrađanima osvijestili problem te ih motivirali da se s više poštovanja odnose prema okolišu i otpad ne bacaju u prirodu. „Ponosni smo na ovu nagradu koja predstavlja priznanje za uloženi trud, ali i moralni i financijski poticaj da nastavimo organizirati akcije i potaknemo uređenje jezera kako bismo vratili život na jezero Čiče“, izjavio je prilikom preuzimanja nagrade Stipo Duvnjak, predsjednik KUD-a „Čiče“.

Iz Coca-Cole najavljuju još ambiciozniji nastavak ovog projekta u sljedećoj godini. „U Coca-Coli kao društveno odgovornoj tvrtki neprestano tražimo nove načine da pridonosimo očuvanju prirodnih ljepota i čistoći okoliša. Voda je jedno od najvećih hrvatskih bogatstava i neprihvatljivo je da ambalaža završava u morima ili rijekama te onečišćuje naše obale jer joj tamo nije mjesto. Drago nam je što je projekt Od izvora do mora u prvoj godini naišao na tako dobar odziv udruga i građana jer to znači da su prepoznali njegov cilj“, istaknula je Boška Trbojević.

Skupina Coca-Cola HBC pred sebe postavlja visoke ciljeve u segmentu održivosti, a do 2020. godine nastojat će oporabiti oko 40 posto ukupne ambalaže stavljen na naše tržište. „Tvrtka The Coca-Cola Company objavila je početkom 2018. godine da će predvoditi industriju u viziji ostvarenja svijeta bez otpada te je najavila ambiciozan cilj: do 2030. godine pridonijet će prikupljanju i oporabi ukupne količine ambalaže koju stavlja na tržište. Kako bi se to ostvarilo, i dalje će se usredotočivati na dizajniranje ambalaže koja se može u potpunosti oporabiti, a u partnerstvu s lokalnim zajednicama, neprofitnim organizacijama, industrijom i potrošačima prikupljat će ambalažu kako bi pomogla u podizanju svijesti o njezinu pravilnom odlaganju“, zaključila je Trbojević.

Maja Rajčić svakodnevno sa suradnicima komentira aktualne projekte i rješava izazove

Projekti se dijele u tri područja – energetika, otpad te klima, zrak i priroda

Samostalna služba u suradnji s resornim ministarstvima provodi radionice za korisnike putem kojih ih se informira i educira o najboljim praksama provođenja projektnih faza te ukazuje na česte greške i kako ih izbjegavati. Odaziv i povratne informacije od strane korisnika su odlične, a bolja razina pripremljenosti projekata i općenito bolje poznavanje EU pravila i procedura već je rezultiralo porastom stope prolaznosti projekata na pozivima.

UPOZNAJTE NAS: SAMOSTALNA SLUŽBA – POSREDNIČKO TIJELO

VISOKA RAZINA PROFESIONALNOSTI ZA SVAKI OD PREKO 1.500 PROJEKATA

foto: Ratko Mavar

Unutar institucionalnog okvira za provedbu europskih strukturnih i investicijskih fondova u Hrvatskoj u financijskom razdoblju 2014.-2020. dio funkcija Upravljačkog tijela – Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije – delegiran je Posredničkim tijelima razine 2. Riječ je o funkcijama provođenja postupaka odabira i ugovaranja, praćenja napretka provedbe projekata, odobravanja plaćanja, upravljanja nepravilnostima te informiranja i vidljivosti. Takvih je tijela u Hrvatskoj manje od deset, a među njima svoje je mjesto pronašla samostalna služba koja djeluje unutar Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost. Samostalna služba – posredničko tijelo osnovana je 2013. godine, a danas 85 zaposlenika radi na više od 1.500 projekata u okviru 12 specifičnih ciljeva iz Operativnog programa Konkurentnost i kohezija.

TRI OSNOVNA PODRUČJA DJELOVANJA

Projekti na kojima Služba radi dijele se u tri tematska područja. Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije tako obuhvaća projekte energetske obnove zgrada i kuća, energetske učinkovitost i obnovljive izvore energije u proizvodnim industrijama i privatnom uslužnom sektoru te nacionalno strateški pilot projekt uvođenja naprednih mreža. Područje zaštite okoliša usmjereno je na poboljšanje upravljanja i praćenja kvalitete zraka, bioraznolikosti, obnovu i zaštitu šuma, razminiranje te na projekte smanjenja količina otpada – uspostave centara za gospodarenje otpadom, sanacije odlagališta otpada, izgradnju reciklažnih dvorišta, provedbu informativno-izobraznih aktivnosti i drugih aktivnosti koje doprinose učinkovitom gospodarenju otpadom. U trećem području – klimatske promjene i upravljanje rizicima – provode se strateški projekti poboljšanja praćenja, predviđanja i planiranja mjera prilagodbe klimatskim promjenama.

„Svakodnevni rad na omogućavanju provedbe kvalitetnih projekata koji čuvaju okoliš i štede energiju diljem Republike Hrvatske nagrada je sama za sebe – cijeloj Samostalnoj službi-Posredničkom tijelu. Jako smo sretni što predstavljamo važan kotač velikog mehanizma koji, zajedno s javnim tijelima, tvrtkama i najvažnije – građanima, radi za Ljepšu našu!“

Maja Rajčić, v.d. voditeljica Samostalne službe – Posredničkog tijela

KONTROLA NAD SVIM FAZAMA PROJEKTA

Na čelu Samostalne službe – posredničkog tijela nalazi se v. d. voditeljica Službe Maja Rajčić, koja posao prvenstveno opisuje kao sveobuhvatan. „Naš posao uključuje praćenje poziva za dostavu projektnih prijedloga od njihove izrade i objave do završetka realizacije posljednjeg odobrenog projekta po pozivima. Ciklus jednog poziva za prijavitelje započinje objavom na internetskoj stranici www.strukturnifondovi.hr, kad je naš odjel za odabir projekata već spreman za zaprimanje prijave, administrativne provjere kao i provjere prihvatljivosti prijavitelja, aktivnosti, izdataka i ocjenu kvalitete. U postupku odabira intenzivno surađujemo s Ministarstvom graditeljstva i prostornoga uređenja te Ministarstvom zaštite okoliša i energetike koja i pripremaju pozive“, pojašnjava Maja.

KONTINUIRANA SURADNJA S KORISNICIMA

Sljedeća faza nastupa nakon odobrenja financiranja projekta i pripreme ugovora o dodjeli sredstava. Svakom projektu dodjeljuju se djelatnici Službe zaduženi za njegovo praćenje – inženjer za tehnički dio projekta, ekonomist za financijski dio i certificirani specijalist javne nabave koji kontrolira nabave u projektu. „Vršimo kontrolu projekata i na terenu, a korisnici na taj način u svakom trenutku imaju podršku i dobivaju sve relevantne informacije čime se smanjuju pogreške u slanju dokumenata, brže obrađuju zahtjevi i odobravaju plaćanja“, pojašnjava Maja.

VISOK INTENZITET RADA

Trajanje projekata ovisi o njihovoj složenosti pa tako obnova stambene zgrade obično traje do 18 mjeseci, dok veći projekti traju i nekoliko godina. Posao je dinamičan i zahtjevan, a svi djelatnici rade na velikom broju projekata različitih razina složenosti. „Radno opterećenje svih šest odjela unutar Službe konstantno je visoko. U svakom trenutku otvoren je minimalno jedan poziv tako da naš Odjel za odabir

projekata intenzivno radi na evaluaciji prijave, a istovremeno i priprema ugovore za odabrane projekte. S obzirom na to da projekti ugovoreni po jednom pozivu uglavnom imaju sličan ciklus provedbe, sve faze istodobno se izmjenjuju, što nama operativno znači da u istom trenutku Odjel za kontrolu nabave pregledava sve planove nabava i dokumentacije o nadmetanju, a odjeli tehničke i financijske verifikacije obrađuju sve zahtjeve za nadoknade sredstava ili završna izvješća. Uz to, naš Odjel za kontrolu sustava kontinuirano prati i analizira što i kako radimo, koordinira aktivnosti s ostalim tijelima, upravlja nepravilnostima u projektima te brine za edukacije i informiranje javnosti“, ističe Maja.

TIMSKI RAD I POZITIVNO OZRAČJE

Velika količina posla i stres radi uvijek (pre)kratkim rokovima ne predstavljaju problem Službi u kojoj vlada pravi timski duh. „Unatoč brzom ekspanziji u broju djelatnika kroz svega pet godina, timski rad i pozitivno ozračje i dalje su ono po čemu smo prepoznatljivi unutar Fonda, kao i po druženjima koje organiziramo nekoliko puta godišnje“, otkriva Maja. Pojašnjava i da su im svima korisnici na prvom mjestu. „Naša je temeljna postavka da naše postupanje ne smije ugroziti provedbu projekata krajnjim korisnicima i zato se izuzetno trudimo poštivati rokove. Razumijevanje i povjerenje korisnika da vrijedno radimo za njihovu dobrobit, čak i kada ih tražimo pojašnjenja ili možda ne odgovorimo na njihov e-mail istog dana, mnogo nam znače“, ističe Maja.

SVAKI PROJEKT JE VAŽAN

Za profesionalan i stručan rad nužan su preduvjet neprestane nadogradnje znanja i vještina pa se tako djelatnici obrazuju kroz strukturirane i ciljne edukacijske programe u zemlji i europskim državama, a često nova znanja prikupljaju i iz samih projekata. „Paušalna percepcija dijela zainteresirane javnosti da su posrednička tijela razine 2 crne kutije u koje ulaze projektne prijave, a izlaze bespovratna sredstva, bez sagledavanja ukupne vrijednosti ulaganja svakog djelatnika u osobni i profesionalni razvoj te neizmjerne predanosti poslu, ono je što želimo promijeniti“, otkriva Maja. Vrijedan rad djelatnika Službe na svakom od stotina i stotina projekata dokazuje suprotno – svakom projektu pristupa se sa stavom da je jednako velik i jednako važan, transparentno i na najvišoj razini profesionalnosti.

U službi je trenutno zaposleno 85 djelatnika koji upravljaju s više od 1.500 projekata

Osim što predstavlja dobru praksu, recikliranje je već neko vrijeme popularan trend, a blagdani su pravo vrijeme za kreativnost, maštovitost i izradu ukrasa od iskorištene ambalaže. Stare žarulje može se obojati, napuniti ili omotati žicom te iskoristiti kao neobične kuglice za božićno drvce ili prigodnu instalaciju, a dno plastičnih boca može se nanizati na užu, također obojati i iskoristiti kao ukrasni vijenac na ulaznim vratima. Više ideja moguće je pronaći na društvenim mrežama poput Instagrama ili Pinteresta pretragom ključnih riječi kao što su christmas ornaments, recycled art, reused items i slično.

Donosimo ideju što možete izraditi od stare ambalaže i predmeta koji se nalaze u svakom domu:

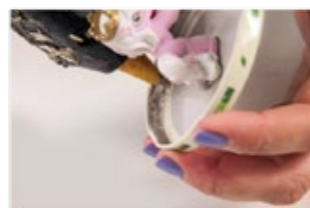

Sadržaj je preuzet iz službene brošure Fonda za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost.

1. KORAK

Na poklopac staklenke, s unutarnje strane, zalijepite plastičnu figuricu.

4. KORAK

Poklopac namažite ljepljivom i zatvorite staklenku.

3. KORAK

Uspite šljokice.

Protresite i uživajte u čaroliji!

SAVIJETI I TRIKOVNI

Kako štedjeti energiju u kućanstvu:

1. Kraćim tuširanjem. Kroz uobičajenu glavu tuša prosječno prođe 10 litara vode u minuti. Oni koji se tuširaju jednom dnevno smanjenjem vremena tuširanja za samo četiri minute dnevno mogu uštedjeti gotovo 14 tisuća litara vode godišnje.
2. Namještanjem postavki računala na stanje mirovanja ili hibernacije umjesto postavke screensaver. Time će računalo koristiti manje struje tijekom razdoblja neaktivnosti.
3. Pranjem odjeće u hladnijoj vodi. Današnji deterdženti za pranje rublja jednako su učinkoviti u hladnijoj vodi, a na taj je način moguće uštedjeti više stotina kuna godišnje.
4. Isključivanjem punjača za prijenosno računalo ili mobitel čim se baterija potpuno napuni ili dok punjač nije u uporabi. Mnogi punjači kontinuirano crpe energiju, čak i kad pripadajući uređaj nije priključen na punjač.

Provjerite jeste li obveznik plaćanja naknade za gospodarenje EE otpadom!

Proizvodite li električnu i elektroničku opremu?

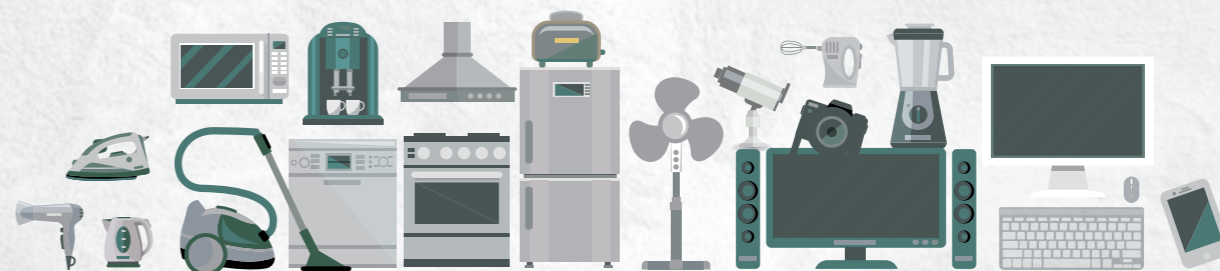
Uvozite li ili unosite električnu i elektroničku opremu za vlastite potrebe ili daljnju prodaju?

Odredbama Pravilnika o gospodarenju otpadnom električnom i elektroničkom opremom propisano je da proizvođači i/ili uvoznici i/ili unosnici električne i elektroničke opreme prilikom stavljanja te opreme na tržište Republike Hrvatske plaćaju naknadu za gospodarenje EE otpadom.

Stavljanje na tržište predstavlja uvoz/unos proizvoda na područje Republike Hrvatske, odnosno prvo omogućavanje dostupnosti na tržištu proizvoda proizvedenih u Republici Hrvatskoj.

Podaci o količinama proizvoda stavljenih na tržište dostavljaju se Fondu za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost na obrascu Izvješće uvoznika i/ili proizvođača EE opreme (IU/PEEO) do petog dana tekućeg mjeseca za prethodni mjesec na e-mail adresu naknade@fzoeu.hr.

VIŠE INFORMACIJA NA www.fzoeu.hr

Pobrinimo se zajedno da ne završe u okolišu!

Kroz sustav za gospodarenje posebnim kategorijama otpada Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost brine da se sirovine iz EE otpada maksimalno iskoriste te da takvi uređaji ne završe odbačeni u okolišu.

FOND ZA ZAŠTITU OKOLIŠA I ENERGETSKU UČINKOVITOST

Za ljepšu našu!

**NISAM
ZA BACIT!**

